

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

VAPAUDU ISYYTEEN

Esite työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ensi kertaa isäksi tuleville

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Terhi Kangosjärvi
Henni Pennanen

Lahden ammattikorkeakoulu

Sosionomin koulutusohjelma

KANGOSJÄRVI, TERHI & PENNANEN, HENNI:

Vapaudu isyyteen – Esite työ ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ensi kertaa isäksi tuleville

Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, opinnäytetyö
75 sivua, 21 liitesivua

Kevät 2013

TIIVISTELMÄ

Vanhemmuus ja rooli jaot perheessä ovat muuttuneet. Isän rooli ja käsitys isyydestä ovat vasta hiljalleen alkaneet saada enemmän huomiota. Isän ja lapsen välisen suhteen merkityksellisyyttä on alettu korostaa ja tukea. Isää kannustetaan perhevapaiden käyttämiseen ja työnantajia veloitetaan isäystävällisiin työpaikkakäytänteisiin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä esite ensi kertaa isäksi tuleville ja tätä kautta tarkoituksena tukea isyyttä sekä auttaa löytämään vastauksia työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Opinnäytetyön tuotos, "Vapaudu isyyteen!" -esite työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ensi kertaa isäksi tuleville, on tehty osana Isänä työelämässä-projektia vastaamaan tarvetta ensi isille suunnatusta esitteestä.

Esitteessä käsitellään vahvasti isyyden teemoja. Näitä teemoja ovat erilaisten tunteiden kokeminen ja jakaminen, tietoisuus käytettävissä olevista perhevapaista ja isäystävällisistä työpaikkakäytänteistä sekä isän ja lapsen välisen suhteen rakentuminen. Esitettä tullaan painattamaan 3000–4000 kpl ja se on saatavilla pdf-versiona Lahden Ammattikorkeakoulun, [www.lamk.fi/virtuaalinen isyyspakkaus](http://www.lamk.fi/virtuaalinen_isyyspakkaus) – sivustolla.

Asiasanat: isä, isyys, esite, perhevapaajärjestelmä, työelämä, perhe-elämä, varhainen vuorovaikutus, kiintymyssuhde

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KANGOSJÄRVI, TERHI & PENNANEN, HENNI:

Vapaudu isyyteen –a brochure for new fathers to help them find answers to the work and family life balance issues

Bachelor's Thesis in Social pedagogy for work with children and youth, 75 pages,
21 pages of appendices

Spring 2013

ABSTRACT

Parenting and the roles in family have changed. Father's role in family and the perception of fatherhood have only recently begun to receive more attention. Relationship between father and child has begun to be emphasized and supported. Fathers are encouraged to use family leaves and employers are obliged to father friendly workplace practices.

The aim was to make a brochure for those who are becoming fathers for the first time in their life and in this way to support them, as well as to help them to find answers to the work and family life balance issues. The output of the thesis: "Vapaudu isyyteen!" –brochure about finding a balance between work and family-life has been made as a part of Isänä työelämässä –project, to meet the need for this kind of brochure.

The brochure strongly deals with themes of paternity. These themes are experiencing a variety of emotions and their sharing, awareness of available parental leaves and father friendly workplace practices, as well as building relationship between father and child. The brochure will be printed in 3000-4000 pieces and it will be available as a pdf version in the Lahti University of Applied Sciences, www.lamk.fi / virtuaalinen isyyspakkaus - site.

Key words: father, fatherhood, brochure, family leave system, work life, family life, early interaction, attachment

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	3
3	ISÄNÄ TYÖELÄMÄSSÄ -PROJEKTI	5
4	ESITTEEN RAKENTAMINEN JA SISÄLTÖ	7
4.1	Esitteen rakentaminen	7
4.2	Esitteen suunnittelu	9
4.3	Esitteen toteutus	10
4.4	Tekijänoikeuslaki	13
5	ISÄN TUNTEIDEN KOKEMINEN JA JAKAMINEN	15
5.1	Isyys roolina	15
5.2	Isäksi tulemisen tunteet	19
6	ISÄN JA LAPSEN VÄLISEN SUHTEEN RAKENTUMINEN	22
6.1	Kiintymyssuhde	22
6.2	Varhainen vuorovaikutus	25
7	ISÄN PERHEVAPAAT JA ISÄYSTÄVÄLLISET TYÖPAIKKAKÄYTÄNTEET	28
7.1	Tasa-arvo työ- ja perhe-elämässä	28
7.2	Isäystävälliset työpaikkakäytännöt	30
7.3	Isyysvapaa	31
7.4	Vanhempainvapaa	31
7.5	Hoitovapaat	32
8	ARVIOINTI	34
8.1	kohderyhmän palaute esitteestä	35
8.2	Asiantuntijaraadin palaute esitteestä	36
8.3	Toimeksiantajan palaute yhteistyöstä	38
8.4	Opinnäytetyön itsearviointi	39
9	POHDINTA	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Isän rooli on muuttunut. 1940–1950-luvuilla isyyden rooli alkoi muuttua kohti nykyisyyttä. Siihen saakka talouden ja vastuun kantajan roolissa nähti isä, nähtiinkin lasten kanssa leikkivänä toverina. Hoivaava isä on sitäkin uudempi miehen rooli, eikä se edelleenkään ole kulttuurisesti täysin vakiintunut. Psykologiset tutkimukset ovat keskittyneet pitkään äidin ja lapsen välisen suhteen tarkasteluun, eikä isän merkitystä lasten hoivaajana ole arvioitu yhtä syvällisesti. Perherakenteiden muutos on myös vaikeuttanut tätä tarkastelua. (Sinkkonen 2003, 261.)

Dr Paul Ramchandani on ollut johtamassa laajaa amerikkalaista tutkimusta, jonka mukaan isän läsnäololla lapsen varhaisessa kehityksessä on kauaskantoisia vaikutuksia lapsen myöhempään käyttäytymiseen, jopa aikuisuuteen asti. Tutkimuksessa tarkasteltiin isän vuorovaikutuksen merkitystä kolmikuukautisen lapsen kanssa. Vuorovaikutuksen laadun vaikutusta tarkasteltiin lasten ollessa kahdentoista kuukauden iässä. Tuloksien mukaan sellaisilla lapsilla, joiden isäsuhde oli kunnossa, oli vähemmän käyttäytymisongelmia. Erityisesti poikiin, isien omiin ajatuksiin vaipumisella ja vähäisellä vuorovaikutuksella, oli negatiivisia vaikutuksia käyttäytymisessä. Juuri ensimmäiset kuukaudet ovat merkittävä ajankohta lapsen kehityksessä, koska silloin lapsi on erityisen herkkä ympäristön vaikutteille. Tutkimuksen mukaan, isien ja lasten väliseen vuorovaikutukseen voi vaikuttaa parisuhteen laatu. Lapseen sitoutuminen vaikeutui, jos isällä oli vaikeuksia äidin kanssa. Tutkimustulokset vahvistavat käsitystä siitä, että isyyden varhaiseen tukemiseen pitää panostaa, koska isän ja lapsen välisellä vuorovaikutuksella on merkitystä lapsen kehityksen kannalta. (Wellcome trust 2012.)

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa (2008) muistutetaan miettimään erilaisia lähestymistapoja ja toimintakeinoja äitiys- ja lastenneuvoloissa kun kyse on isistä ja isyydestä. On tiedostettava, että miehen ja naisen kokemukset vanhemmuudesta voivat olla kovin erilaiset. (Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa 2008, 18.)

Ensi- ja turvakotien liiton miestyön kehittämispäällikkö Pullin (2012) mukaan isyyteen apua hakevat kokevat perhe-elämän muuttuneen sitten oman lapsuuden. Omassa lapsuudessa saatu isä-malli ei enää toimi vaan isyys pitää rakentaa itse. Nykyään isä nähdään perinteisen elättäjän rinnalla myös lapsen hoitoon osallistuvana vanhempana. Ensi- ja turvakotien liiton keräämien tietojen mukaan isät kokevat tarvetta puhua isyydestään ja toivovatkin saavansa vertaistukea sekä tukea perhetyön ammattilaisilta. Isien tukemiseen tulisikin kiinnittää huomiota, sillä se mahdollistaa perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja ehkäisee ongelmien syntyä. (Ensi- ja turvakotien liitto ry 2012.)

Opinnäytetyössä emme lähteneet tutkimaan isien kokemuksia ja käsityksiä odotusajasta ja lapsen syntymästä, mutta nostimme näitä asioita konkreettisella tavalla näkyviksi. Opinnäytetyön taustalla oli Isänä työelämässä – projekti, joka oli toimeksiantajamme ja vahvana tukena koko prosessin ajan. Juuri työelämälähtöinen ja toiminnallinen opinnäytetyö kiinnosti meitä. Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena tehty esite antaa aihetta ensi kertaa isäksi tuleville miettiä tulevaa isyyttä ja omia käsityksiä isyydestä jo lapsen odotusaikana.

Esite ohjaa tulevia isiä lisätiedon äärelle esitteessä olevan linkin välityksellä. Linkistä tuleva isä voi avata itselleen ”isyyspakkauksen”, jollaista on kaivattu jo vuosia. Tämä ”virtuaalinen isyyspakkaus” sisältää muun muassa keskeistä tietoa tuleville isille, kuten työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta, saatavilla olevista palveluista ja etuuksista, opastusta siitä, mistä uudet isät voivat hakea neuvoja ja apua arjen haasteisiin sekä erilaisia isä-blogeja ja keskustelupalstoja. Myös ”Vapaudu isyyteen” -esite löytyy sähköisessä muodossa kyseisestä linkistä. Tulevia isiä kohtaaville ammattilaisille esite tulee olemaan yksi työväline isän merkityksen korostamisessa lapsen kehityksessä sekä isän roolin vahvistamisessa tasavertaiseksi vanhemmaksi äidin rinnalle.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme on luonteeltaan toiminnallinen, koska merkittävä osa opinnäytetyöstämme perustuu konkreettisen tuotteen eli esitteen luomiseen (Airaksinen & Vilka 2003, 51). Opinnäytetyön tekemisessä olemme käyttäneet valmiita aineistoja. Aineistoa löytyi paljon monipuolisen ja luotettavan tietopohjan saavuttamiseksi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä pitää huomioida opinnäytetyön laajuus, uuden tutkimuksen tekeminen voi kasvattaa työmäärän niin suureksi että se ei ole opinnäytetyön laajuuden ja aikataulujen puitteissa mahdollista (Airaksinen & Vilka 2003, 56). Opinnäytetyötä varten ei siis tehty erillistä tutkimusta tai kyselyä vaan tietopohjan rakentaminen tapahtui olemassa olevien teoreettisten kirjojen ja internetistä löytyvän materiaalin avulla.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kiinnittää huomiota isyyteen sekä isän ja lapsen välisen suhteen ainutlaatuisuuteen. Tarkoituksena on vahvistaa niin ammattilaisten ja isien kuin isien ja lapsienkin välisiä suhteita. Lisäämällä tietoisuutta ja herättelemällä ajatuksia tarkoituksena on saavuttaa yhteiskunnallisesti merkittävää keskustelua isyyden teemoista sekä isän roolista nykypäivänä ja tätä kautta asenteisiin ja arvoihin vaikuttaminen sekä isän aseman vahvistaminen.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa esite ensimmäistä kertaa isäksi tuleville (LIITE 1). Tavoitteena oli myös tuottaa loppuraportti joka on ajankohtainen, informatiivinen tietoperusta isyyden, perheen ja työelämän yhteensovittamisesta. Loppuraportissa avataan esitteessä käytettyä tietoperustaa ja perustellaan esitteeseen valittuja aiheita. Loppuraportissa välittyvät esitteen suunnittelun ja tekemisen vaiheet, joita seuraavat opasta tai esitettä opinnäytetyönään tekevät opiskelijat voivat mahdollisesti hyödyntää vinkkejä antavana.

Opinnäytetyön tuotos, esite, annetaan toimeksiantajan, Isänä työelämässä -projektin, käyttöön ja sen käyttö- ja muokkausoikeudet menevät Sosiaali- ja terveysministeriölle. Esitettä tullaan painattamaan 3000–4000 kappaletta ja sitä jaetaan Isänä työelämässä -projektin kautta valtakunnallisesti muun muassa

neuvoloissa. Esitteestä tehdään myös pdf-versio internettiin, jotta se saavuttaisi mahdollisimman monia ensimmäistä kertaa isäksi tulevia.

Esitteen tarkoituksena on houkutella ensi kertaa isäksi tulevia pohtimaan tulevaa isyyttään sekä ohjata heitä lisätiedon äärelle. Esitteessä käsitellään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen sekä isyyden teemoja. Esitteestä ei ole tarkoitus löytyä valmiita vastauksia vaan sen tarkoituksena on tukea tulevia isiä isäksi tulemisen kasvuprosesseissa. Esite antaa tulevien vanhempien kanssa työskenteleville ammattilaisille työvälineen isien huomioimiseksi, äitien lisäksi.

3 ISÄNÄ TYÖELÄMÄSSÄ -PROJEKTI

Toimeksiantajamme on Euroopan sosiaalirahaston tuella rahoitettu Isänä työelämässä -projekti, joka on osa Sosiaali- ja terveysministeriön Tasa-arvoa työelämään -yhdenvertaisuutta yhteiskuntaan -kehittämishjelmaa. Projektista vastaavat Lahden ammattikorkeakoulun Aikuiskoulutuspalvelut ja Miessakit ry. (Lahden ammattikorkeakoulu 2013a.) Projektin yhteistyökumppaneita ovat Miessakit ry, Puolustusvoimat, Siviilipalveluskeskus, Kela, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Ensi- ja turvakotien liitto ry, Ixonos Oy, Okit Oy, Suomen lähi- ja perushoitajien liitto Super, Ihmepäivät! Odotus & Vauva-tapahtuma, Ekonomiliitto, Tekniikan akateemiset TEK, Metalliliitto, Metalli 23 aos, Terveystenhoitaja -liitto sekä Työterveyshoitaja -liitto. Projektin aloitusseminaari on ollut keväällä 2012 ja loppuseminaari järjestetään loppuvuodesta 2013. (Lahden ammattikorkeakoulu 2013b.)

Isänä työelämässä -projekti on valtakunnallinen projekti isäystävällisen työkuulttuurin lisäämiseksi. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen teemat ovat tärkeässä osassa projektin toteutuksessa ja keskeisiä sen sisällöissä. Projektin kohderyhmänä ovat isät ja isäksi tulevat, työnantajat, perheiden kanssa työskentelevät ammatilliset sekä muut aiheesta kiinnostuneet. Projektin tavoitteena on isien herättelemine perhevapaiden käyttämiseen, työnantajien kannustaminen isäystävällisemmän työkuulttuurin järjestämiseen sekä isien kanssa työskentelevien ammatillaisten tukeminen isien kokonaisvaltaisessa kohtaamisessa. (Lahden Ammattikorkeakoulu 2013b.)

Keskeisiä sisältöjä: työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen tukeminen ja kehittäminen, perhevapaisiin liittyvä lainsäädäntö, työn ja perheen yhteensovittamisen merkitys perheen hyvinvoinnille, perhevapaisiin liittyvät mahdollisuudet, sukupuolten tasa-arvon parantaminen, äitiyden ja isyyden muutokset yhteiskunnassa, lasten ja perheiden yhdenvertaisuuden edistäminen, varhaisten vuorovaikutussuhteiden merkitys lapsuudessa, isän rooli lapsen kehityksessä. (Lahden Ammattikorkeakoulu 2013b.)

Isänä työelämässä -projektin kautta on pyritty saamaan valtakunnallista näkyvyyttä isyydelle niin median kuin erilaisten tapahtumien kautta. Projektin puitteissa on järjestetty erilaisia isyyttä koskevia seminaareja, teemaluentoja ja

koulutuksia niin isille, työnantajille kuin isien kanssa työskenteleville ammattilaisille. Projekti on myös saanut paljon näkyvyyttä median välityksellä. Erilaisten radio- lehti- ja tv-haastattelujen kautta projekti on herätellyt valtakunnallisesti ajankohtaista isäkeskustelua. (Lahden ammattikorkeakoulu 2013b.)

Isänä työelämässä- projektin tavoitteisiin kuuluu kahden oppaan tuottaminen. Toinen oppaista tulee ensi kertaa isäksi tulevien käyttöön ja toinen isien kanssa työskentelevien ammattilaisten käyttöön. Oppaat tehdään Isänä työelämässä- projektin resurssein, mutta niiden kehittämisestä vastaavat Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijat. Sitouduimme tekemään ensi kertaa isäksi tuleville tarkoitetun oppaan eli esitteen. Varsinaisina yhteyshenkilöinäimme toimivat projektipäällikkö Markus Forsell ja projektisuunnittelija Tiina Holappa-Lehtinen, mutta saimme ohjausta myös projektin asiantuntijaraadilta, joka arvioi ja antoi palautetta esitteen tekemiseen liittyen.

4 ESITTEEN RAKENTAMINEN JA SISÄLTÖ

Opinnäytetyömme tuotos on esite ensi kertaa isäksi tulevien käyttöön. Esitteen tarkoitus on herätellä isiä miettimään tulevaa isyyttä, pohtimaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteita sekä ohjata heitä löytämään lisätietoa internetistä. Esitteemme erottuu muista vastaavista esitteistä niin, että se on ulkomuodoltaan houkutteleva, teksti helposti ymmärrettävissä ja esite nopeasti luettavissa. Se ei määrittele sitä, millainen on hyvä isä, vaan se herättelee ajatuksia ja ohjaa lisätiedon äärelle.

Ajankohta oli sopiva esitteen luomiseen, koska isän roolia työ- ja perhe-elämässä pyritään vahvistamaan muun muassa isyysvapaan uudistuksella. Tammikuussa 2013 isyysvapaita koskeva lakiuudistus astui voimaan ja se on tuonut mediassa isyyttä näkyville (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012a). Esitettä tullaan jakamaan valtakunnallisesti isänä työelämässä -projektin yhteydessä sekä ainakin neuvoloissa. Esitteestä tehdään myös pdf-versio, jonka löytää Lahden Ammattikorkeakoulun, www.lamk.fi/virtuaalinen_isyyspakkaus – sivustolta. Näin esite saavuttaa mahdollisimman monia ensimmäistä kertaa isäksi tulevia.

4.1 Esitteen rakentaminen

Esitteen rakentaminen alkoi tutustumalla Isänä työelämässä-projektin keskeisiin sisältöihin ja projektin tavoitteisiin, joita esitteemme tulisi osaltaan tukemaan (LIITE 2). Niiden pohjalta aloimme kerätä tietoa aiheesta ja koota ensimmäistä versiota esitteestä.

Ensimmäisessä versiossa tekstiä oli aika paljon. Tietoisesti teimme kuitenkin sen päätöksen, että äidin osuus esitteessä tulisi olemaan pieni ja parisuhdetta emme käsittelee lainkaan, jotta esitteestä ei tulisi liian laaja ja koska isäksi tuleminen ei automaattisesti sisällä parisuhdetta lapsen äitiin. Esitteen painopisteeksi valitsimme työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen sekä isän merkityksen lapsen kehityksessä ja varhaisessa vuorovaikutuksessa. Halusimme korostaa lapsen hyvinvointia, joka on kytköksissä isän hyvinvointiin.

Kun esitteen sisältö alkoi hahmottua, keräsimme keskeiset asiat aineistosta ja niiden pohjalta aloimme suunnitella kuvia esitteeseen. Tarkoituksena oli, että jokaista aihepiiriä olisi tukemassa herättelevä kuva. Aihepiirit olivat ensimmäisessä versiossa tarkkaan jaoteltu ja nimetty, mutta esitteen tiivistysvaiheessa kuvien merkitys kasvoi tekstejä suuremmaksi ja lopulta tekstit ovat tukemassa kuvia eikä toisinpäin. Näin esitteestä tuli selkeämpi kokonaisuus, ikään kuin tarina, joka etenee loogisesti ja on nopeasti luettavissa. Kuvat ovat myös jokaisen lukijan tulkittavissa, joten esitteemme ei anna valmiita ratkaisuja vaan herättää erilaisia ajatuksia lukijassa. Juuri tulkittavuuden vuoksi myös esitteen teksteissä käytetään paljon kysymysmuotoa, jolloin lukija eli isä voi miettiä, mitä käsitellyt asiat merkitsevät juuri hänen kohdallaan. Tekstit ovat tietoisesti sinä-muodossa, jolloin esitteeseen tulee henkilökohtaisempi sävy.

Heti alkuun päätimme, että koska toinen opinnäytetyöntekijöistä on lahjakas piirtäjä, teemme kuvat itse. Toinen mahdollisuus, ehdotus tuli toimeksiantajan puolelta, olisi ollut hyödyntää Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Opiskelijat olisivat sarjakuvakurssin puitteissa tehneet meille kuvat esitteeseen. Hylkäsimme kuitenkin tämän ajatuksen perustuen siihen, että kun teemme kuvat itse, niistä tulee juuri sellaisia kuin haluamme ja voimme muokata niitä aina tarpeen mukaan. Kun piirtäjänä on ollut toinen opinnäytetyöntekijöistä, pyrimme varmistamaan myös sen, että emme riko mitään tekijänoikeuslakeja.

Esitettä rakennettaessa on pitänyt huomioida, että se täyttää toimeksiantajan tavoitteet esitteelle, omat ja oppilaitoksen tavoitteet esitteelle sekä kohderyhmän tarpeet. Jotta esitteestä saatiin kaikkia tahoja palveleva tuotos, täytyi tehdä pitkäjänteistä yhteistyötä toimeksiantajan ja ohjaavan opettajan kanssa. Yhteistyötä tehtiin sekä sähköpostitse että tapaamisissa niin, että vaihdettiin ajatuksia joiden pohjalta pyrittiin löytämään yhteinen, kaikkia tahoja palveleva, käytäntö.

Esitteen tekeminen oli prosessi, jonka eri vaiheita ei voi täysin erotella toisistaan, sillä ne kulkivat välillä limittäin. Esitteeseen tulevia tekstejä mietittäessä tuli suunnitella samalla esitteen fyysistä ulkomuotoa. Esitteen tuli olla pieni ja nopeasti luettavissa. Tekstien ja esitteen graafisen ulkomuodon suunnittelu

kulkivat rinnatusten. Esitteen mitat vaikuttivat oleellisesti siihen, kuinka paljon tekstiä ja kuvia esitteeseen oli mahdollista laittaa. Rakenteilla oleva esite arvioituttiin säännöllisin väliajoin toimeksiantajalla. Saimme toimeksiantajalta palautetta ja ideoita esitteen suunnitteluun. Esite muotoutui näin prosessinomaisesti nykyiseen muotoonsa.

Kun esitteen raakaversio oli valmis eli kuvat ja tekstit oli hiottu niin pitkälle kuin se meidän käsissä oli mahdollista, esite vietiin graafikolle. Graafikolle annettiin ohjeet esitteen muokkausta varten sekä esitteen hahmotelma sähköisessä muodossa ja alkuperäisenä paperiversiona. Meille oli tärkeää että esite tulisi pysymään omaleimaisena ja meidän suunnitelmien mukaisena. Esitettä lähetettiin graafikolle ja takaisin niin kauan, että lopputulos miellytti sekä meitä että toimeksiantajaa.

Aikataulullisesti suurin vaikeutemme oli esitteen arvioituttaminen kohderyhmäläisillä. Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti kohderyhmäläiset piti tavoittaa nopeasti toimeksiantajan kautta, mutta näin ei kuitenkaan käynyt sillä toimeksiantajan yhteyshenkilö ei ollut enää käytettävissä siinä vaiheessa kun esitteen arvioiminen tuli ajankohtaiseksi. Kohderyhmäläisiä yritettiin tavoittaa sekä toimeksiantajan että Reppu-sivujen kautta. Pyrimme välttämään omien tuttavien hyödyntämistä, koska esitteen tekijöiden tunteminen olisi voinut vaikuttaa palautteen antamiseen. Lopulta viisi juuri ensimmäistä kertaa isäksi tullutta tai pian ensimmäistä kertaa isäksi tulevaa tavoitettiin toimeksiantajan välityksellä, neljä heistä Siviilipalveluskeskuksen kautta ja yksi suoraan toimeksiantajan kautta. Esite ei ollut täysin valmiiksi hiottu, kun palautetta kohderyhmäläisiltä lähdettiin hankkimaan. Tiedostimme tämän vaikuttavan palautteeseen, mutta aikataulun tiukkuuden vuoksi meidän oli se hyväksyttävä.

4.2 Esitteen suunnittelu

Esitteen nimi, ”Vapaudu isyyteen”, muotoutui jo varhaisessa vaiheessa esitteen suunnittelua. Nimen tuli kuvastaa esitteen sisältöä, mutta olla samalla houkutteleva ja ajatuksia herättävä. Lähtökohtana nimelle oli isyys ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Vapaus-sana kuvastaa tarjolla olevia

mahdollisuuksia, joita hyödyntämällä isä voi käyttää enemmän aikaa lapsen kanssa. Vapaudu isyyteen -nimi rohkaisee isiä vapautumaan työelämän kiireistä ja olemaan lapselle tasavertainen vanhempi. Nimi on jakanut alusta alkaen mielipiteitä. Toimeksiantajan ja asiantuntijajärjestön kanssa pohdittiin nimestä välittyviä mielikuvia ja tulkittavuutta. Positiivinen perusajatus ei välittynyt kaikille. Nimen saattoi tulkita kahlitsevana, jopa feministisenä. Kaiken kaikkiaan nimi herätti tunteita ja ajatuksia, mikä sen tarkoitus olikin. Lopulta opinnäytetyöntekijöinä viimeinen päättävä valinta jäi meille. Nimen valinta perusteltiin sillä, että se kuvastaa työelämän kahleista irtautumista sekä ajankäytön hallintaa lapsen edun huomioiden.

4.3 Esitteen toteutus

Esitteen sisältö rajautui aluksi viiden otsikon alle (LIITE 3). Näitä otsikoita olivat: ”Perheystävällinen työpaikka huomioi isyytesi”, ”Lapsesi tarvitsee sinua isä!”, ”Ole tietoinen etuuksistasi” ”Isyys voi tuntua haasteelliselta”, ja ”Isyys voimavarana”. Näiden otsikoiden avulla hahmottui myös lopullisen esitteen runko. Otsikoiden alle kerättyä tietoa muokattiin tiiviiksi ja nopeasti luettavaksi tekstiksi. Näin muodostui kolme laajempaa teemaa, jotka ovat ”erilaisten tunteiden kokeminen ja jakaminen”, ”tietoisuus käytettävissä olevista perhevapaista ja isäystävällisistä työpaikkakäytänteistä” sekä ”isän ja lapsen välisen suhteen rakentuminen”. Otsikoita ei ole esitteessä käytetty, mutta teemat nousevat sieltä vahvasti esiin.

Isänä työelämässä – projektin resurssein kootusta internet-sivustosta löytyy tietopaketti tuleville isille, niin sanottu isyyspakkaus. Esitteen avulla houkutellaan isiä avaamaan tämä ”virtuaalinen isyyspakkaus”, josta isät saavat lisätietoa isyyteen liittyvistä asioista. ”Klikkaa itsellesi virtuaalisen isyyspakkaus”, on houkutteleva lausahdus heti esitteen kansilehdellä ja kehoitus hyödyntää isille tarkoitettuja internet-sivustoja. Myös esitteen pdf-versio on löydettävissä sieltä. Internet-sivujen mainostuksen lisäksi kansilehdellä on näkyvissä esitteen nimi eli ”Vapaudu isyyteen”, sekä kuva isästä pitelemässä lasta käsiensä varassa ilmassa. Halusimme kansikuvaksi positiivisia tunteita herättävän kuva, jossa isä ja lapsi ovat kahdenkeskisessä vuorovaikutuksessa.

Esite alkaa johdannolla. Johdannon ja esitteen toisen sivun tekstit otettiin osittain ”Isyys voi tuntua haasteelliselta”-otsikon alle kerätystä aineistosta. Johdannon ja toisen sivun tekstien kautta isiä muistutetaan, että odotusaikana tarjottavat palvelut ovat myös heitä varten ja että odotusaika on myös isälle aikaa valmistautua tulevaan isyyteen. Johdannossa on tarkoitus johdatella lukijaa esitteen aiheisiin. Siinä puhutaan myös isäksi tulemisen myötä nousevista tunteista ja tätä kautta halutaan virittää lukijaa miettimään omia tuntemuksiaan ja ajatuksiaan isyydestä.

Esitteen toinen sivu jatkaa samalla teemalla kuin johdanto, mutta tunteiden miettimisen lisäksi rinnalle on nostettu keskustelun merkitys tulevan lapsen vanhempien välillä. Esitteen toisella sivulla halutaan korostaa myös vanhempien keskinäistä toistensa tukemista ja avointa keskustelua lapsen saamiseen liittyvistä negatiivisista ja positiivisista tunteista. Tekstiä on tukemassa kuva vastakkain seisovista isästä ja äidistä. Isän käsi on äidin vatsalla. Taustalla on kuva tiestä, joka kuvaa alkavaa yhteistä matkaa. Puhe- ja ajatuskupla ovat konkretisoimassa sitä, miten isä ei välttämättä avaudu kaikista niistä ajatuksista, mitä hänellä on isäksi tulemisesta.

Esitteen kolmas sivu on ”tietoisuus käytettävissä olevista perhevapaista ja isäystävällisistä työpaikkakäytänteistä” teemaa. Teemaan liittyvien tekstien lisäksi sivulla on kuva kahdesta työmiehestä, isästä ja isän esimiehestä, jotka käyvät lyhyen keskustelun teemaan liittyen. Erilaisten työpaikkaan liittyvien kysymysten ja isä-esimies kuvan avulla halutaan herätellä isiä miettimään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen käytänteitä ja huomioimaan, että tasapaino niiden välillä voimaannuttaa kuormittamisen sijasta. Alun perin tarkoituksena oli myös kertoa tarkasti kaikista isän saatavilla olevista etuuksista ja vapaista, mutta esitteen koko sekä nopea luettavuus olivat syyt miksi ne jätettiin pois. Esitteeseen ei myöskään haluttu sellaista tietoa joka voi vanheta. Etuudet ja vapaat ovat kuitenkin esitteessä esillä siten, että isiä ohjataan tutustumaan niihin ja hyödyntämään niitä oman elämäntilanteensa mukaisesti.

Esitteen neljännelle sivulle on kerätty materiaalia liittyen ”erilaisten tunteiden kokeminen ja jakaminen”-teemaan ja hieman sivuutettu ”isän ja lapsen välisen suhteen rakentuminen”-teemaa. Tekstien välityksellä isiä kannustetaan huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan, miettimään omia voimavarojaan ja jakamaan hoitovastuuta lapsen äidin kanssa. Kerrottujen asioiden kautta halutaan jakaa ymmärrystä siitä, miten lapsi aistii vanhempiensa tunteita ja heijastaa niitä. Keskeinen ajatus on, kun itse voi hyvin, jakaa ympärilleenkin hyvinvointia. Sivulla olevaan kuvaan on piirretty isä koripallokentälle. Sen avulla kuvataan vapaa-ajan tärkeyttä oman hyvinvoinnin huolehtimisen kannalta.

Viidennen sivun rakenne ja valitut aiheet pohjautuvat vahvasti ”isän ja lapsen välisen suhteen rakentuminen”-teemaan. Siinä käsitellään isän merkitystä lapsen kehityksessä ja arjessa. Viidennellä sivulla avataan myös varhaisen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteiden käsitteitä, jotta isät näkisivät oman roolinsa tärkeyden äidin rinnalla. Sivulle piirretyssä kuvassa isä pitelee äidin vatsaa ja puhuu vatsassa olevalle vauvalle. Kuvan avulla halutaan tuoda esille isyyden alkaminen jo odotuksen aikana ja isän mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa tulevan vauvan kanssa jo tuolloin.

Kuudes sivu on koottu ”erilaisten tunteiden kokeminen ja jakaminen”-teemaan liittyen. Sivulle kerätyt kysymykset ja tekstit on valittu siksi, että isät pohtisivat omia tunteitaan ja rohkaistuisivat puhumaan niistä ääneen. Johdannossa ja toisella sivulla tuotiin esille samoja isäksi tulemisen haasteisiin ja tunteisiin liittyviä teemoja, mutta tällä sivulla niihin halutaan ottaa vielä erityisesti isän omien tunteiden näkökulma. Sivulla olevassa kuvassa on piirretty isä ja äiti. Isä pitelee äitiä sylissään ja miettii samalla ajatuskuplassa isäksi tulemistä.

”Isyys voimavarana” – otsikko valittiin alussa siksi että sen avulla haluttiin herätellä isiä huomaamaan isyyden positiivisia puolia ja kannustamaan isiä nauttimaan yhteisestä ajasta lapsensa kanssa. Isyyden voimavaroihin liittyvät aiheet jaottuivat lopulta esitteen eri kohtiin, sillä esitteeseen haluttiin jokaiselle sivulle tuoda jotakin positiivista isyydestä.

Seitsemännelle sivulle haluttiin tehdä voimakas kuva joka tiivistäisi odotusajan lopun tunteita. Lopulta sivulle piirrettiin ensimmäiseen kuvaan ainoastaan mies istumaan penkille. Kuva luo mielikuvaa mietiskelevästä isästä. Tämän kuvan alle piirrettiin synnytyssalin ovi. Kuvien väliin lisättiin Tove Janssonin teksti Muumipappa ja Meri – kirjasta (1965) muumipapan lausahdus: ” Elämä on täynnä suuria ihmeitä sille, joka on valmis ottamaan niitä vastaan”. Nämä kaksi kuvaa ja välissä oleva teksti tiivistävät esitteen tarinan loppuhuipennukseen. Seitsemannen sivun rakenne on kuvien ja lausahduksen yhdistelmänä yritetty saada voimaannuttavaksi kokonaisuudeksi.

Kahdeksas sivu, esitteen viimeinen sivu, ohjaa esitettä lukevan isän Lahden Ammattikorkeakoulun sivulle, www.lamk.fi/virtuaalinen-isyyspakkaus. Viimeisellä sivulla kerrotaan, että linkin takaa löytyy lisää tietoa perhevapaista ja Kelan etuuksista, välineitä työpaikan isämyönteisyyden vahvistamiseen, isä-blogeja, isien keskustelupalstoja, videoita vanhemmille ja parisuhde-asiaa. Tämän kaiken materiaalin sinne ovat koonneet Isänä työelämässä – projektin tekijät. Viimeiselle sivulle on piirretty kuva Kelan äitiyspakkauksesta ja siitä lähtemään nuoli tietokoneeseen. Kuvan avulla halutaan luoda mielikuva virtuaalisesti saatavilla olevasta isyyspakkauksesta.

4.4 Tekijänoikeuslaki

Tekijänoikeuslaki määrittelee sen, kenellä on oikeus ja missä määrin kirjallisen tai taiteellisen teoksen käyttö- ja muokkausoikeuksiin (*Tekijänoikeuslaki* 8.7.1961/404, 1 §, 2 §). Esitteen rakentamisen yhteydessä tekijänoikeudet ovat olleet yksi huomioitava asia. Tämän esitteen kohdalla jouduimme kaksi kertaa miettimään tekijänoikeuslain soveltamista omiin valintoihimme.

Ensimmäinen pohdinnan kohde oli se, saako esitteessä käyttää Tove Janssonin lausetta teoksesta Muumipappa ja meri. Päädyimme kuitenkin siihen, että emme riko tekijänoikeuslakia, kun laitamme asiallisesti esitteeseen sen, että lause ei ole omamme. (*Tekijänoikeuslaki* 404/1961, 22 §). Toinen pohdituttanut asia oli esitteen kansikuva. Kansikuva oli piirretty vapaalla kädellä, mutta toisesta kuvasta mallinnettuna. Tämän selvitimme muun muassa graafikolta, jonka mukaan vapaalla kädellä piirretty kuva ei koskaan voi olla täysin samanlainen kuin

alkuperäinen kuva, joten se ei riko tekijänoikeuslakia. Kuva on aina kokonaisuus, joten kuva taustoineen ei ole kopio alkuperäisestä mallikuvasta vaan ihan oma luomuksensa.

5 ISÄN TUNTEIDEN KOKEMINEN JA JAKAMINEN

Tässä luvussa käsitellään isyyttä roolina sekä isäksi tuleminen tunteita, koska niiden avulla voidaan avata sitä, miten isän rooli on alkanut muuttumaan ja kuinka suuri elämänmuutos isyys miehelle todella on. ”Isän tunteiden kokeminen ja jakaminen” osoittautuikin hyvin merkittäväksi teemaksi, koska lähdemateriaali antoi vahvasti suuntaa siitä, että vanhat arvot, jolloin isien ei niin sanotusti ollut lupa näyttää tunteitaan, vaikuttavat edelleen vahvasti. Esitteen välityksellä annamme kuvan siitä, että jokainen isä tuntee paljon uusia ja erilaisia tunteita, jotka eivät kaikki ole pelkästään positiivisia. Esitteessä kuitenkin korostetaan läheisille avautumisen ja tunteiden käsittelemisen merkitystä.

5.1 Isyys roolina

Nyky-Suomessa isyyttä voi olla monenlaista. Biologisten isien rinnalla puhutaan myös sosiaalisesta ja psykologisesta isyydestä. Nämä ovat nousseet ajankohtaisiksi uusperheiden ja isyyden arvostuksen kasvamisen mukana. Hedelmöityshoidot ja sateenkaariperheet lisäävät yhä tätä keskustelua ja tuovat siihen uudenlaisen näkökulman. (Kilpiä, 2006, 25.)

Isää on aiemmin pidetty perheen ”hengellisenä johtajana”, jonka tehtävänä on ollut huolehtia perheen turvallisuudesta sekä elannon ja ravinnon hankkimisesta. Isällä on ollut niin aikaa vievä rooli aiemmin, että isä on jäänyt lapselle etäiseksi. (Virtanen 2004, 93.) Perinteisen perheenpää -isän syrjäyttäväksi isä -muodoksi on tullut osallistuva ja hoitava isä, joka on läheisempi lapselleen ja ilmaisee konkreettisesti välittämisensä. Osallistuvan ja hoitavan isän rooli on tietoista toimintaa ja tällöin isä ottaa vastuuta lapsen hoidosta ja kasvatuksesta lapsen syntymästä lähtien. (Huttunen 2001, 84–85.)

Hoitavan isän rooli edellyttää jaettua vanhemmuutta, jolloin lapsen hoivaaminen ja ulkoisten edellytysten turvaaminen jakautuvat tasaisesti vanhempien kesken. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että molemmat vanhemmat voivat toimia ajoittaisesti kotivanhemman roolissa ikään kuin vuorotellen tätä hoitovastuuta, mutta toisen vanhemman ollessa pitempiaikaisesti kotona lapsen kanssa, heikentää

se jaettua vanhemmuutta. Jaetussa vanhemmuudessa sekä isä että äiti saavat tasapuolisesti kokea vanhemmuuden ilot ja surut sekä hoivaajana ja auktoriteettina toimimisen vuorottelun. Kaikista kasvatustehtäviin liittyvistä ratkaisuista neuvotellaan vanhempien kesken ja molemmat sitoutuvat yhtäläisellä panostuksella lapsen hoitoon. (Huttunen 2001, 174–176.)

Ennen perheessä lapsia oli enemmän ja lastenhankinta oli välttämättömyys vanhempien työn jatkumiselle sukupolvien yli. Nykyään lasten hankinta koetaan vaihtoehdoksi eikä velvollisuudeksi. Vaikka yhteiskunnan elintaso on noussut, ei lapsia hankita yhtä paljon kuin aiemmin. Nyky-yhteiskunnassa tiukat arvot työelämässä rajoittavat perhe-elämän suunnittelua. Lasten saamisesta puhutaan nykyään lasten hankkimisena. Lapsi tuo perheeseen mahdollisuuksia, mutta myös rajoitteita ja velvollisuuksia, joita on välillä vaikeaa sopeuttaa työelämän tiukkoihin vaatimuksiin. (Virtanen 2004, 93.)

Isän rooli toissijaisesta vanhemmasta on muuttumassa lapsen elämään kokonaisvaltaisesti osallistuvaksi isäksi. Nykyaikana isyyden määrittelemisessä huomioidaan biologisen isyyden ja taloudellisen isyyden rinnalla myös sosiaalinen isyys. Isyyttä tarkastellaan vastuullisuuden ja tuen näkökulmasta, jolloin isän emotionaalinen osuus lapsen elämässä nähdään yhtenä tärkeänä isyyden osa-alueena. Hyvää isyyttä voidaan jopa määritellä sen mukaan, miten paljon isä osallistuu taloudellisesti sekä emotionaalisesti lapsen elämään. Aikakaudesta huolimatta ja kulttuurirajoja ylittävästi isyys on monille miehille kokemus aikuisuuden ja sosiaalisen statuksen saavuttamisesta. (Ribbens McCarthy & Edwards 2011, 95–98.) Myös Kilpiä (2006) yhdistää aikuistumisen tapahtuvan yleensä nopeammin isyyden kautta. Miehen kyky käydä arvokeskustelua ja tarkastella omia arvojaan kasvaa ja vahvistuu isyyden myötä. Isyydestä voi löytyä suuriakin voimavaroja. Lapsen hoivaaminen itsessään on miehelle terapeutista, lapseltaan hän saa pyyteetöntä vastarakkautta. (Kilpiä 2006, 30.)

Osallistuvan isän roolille on tullut tarvetta myös yhteiskunnalliselta tasolta, koska perinteinen äiteys on muuttunut. Äidit ovat yhä paremmin kouluttautuneita ja äidin töissä käyminen voi olla perheelle jopa taloudellisesti järkevämpää kuin

isän. Yhä useammalle naiselle pelkkä äiteys ei enää riitä vaan he haluavat sen lisäksi työuran. Isiä tarvitaan jakamaan vanhemmuutta ja hoitovastuuta, koska naiset eivät ole enää yhtä valmiita uhrautumaan äitiyteen. (Huttunen 2001, 191.) Samalla kun naisten itsensä toteuttamista kodin ulkopuolella on pyritty lisäämään, ovat miehet saaneet mahdollisuuden monipuolisemman isyyden toteuttamiseen (Huttunen 2001, 44–45).

Rusasen (2011) mukaan sukupuoliroolit ovat murroksessa. Isien edellytetään enenemässä määrin osallistuvan lapsen hoitoon ja äitien työelämään. Vanhemmuuden rooleja yhdenmukaistetaan jopa sukupuolineutralisoidaan, jolloin molemmat vanhemmat toimivat lapselle sekä virikkeiden että turvan antajina. Rusanen näkee tämän modernin vanhemmuuden jopa ongelmallisena, koska hänen mukaansa äidin ja isän suhde lapseen on luonnostaan erilainen, eikä sen tarvitse tarkoittaa sitä, että vastuu silti jakautuisi epätasaisesti vanhempien kesken. (Rusanen 2011, 174–175.)

Rusanen (2011) korostaa vastuunottoon erikoistumista, jolloin molempien vanhempien ainutlaatuisuus vanhempana hyväksytään. Kun vanhemmilla on selkeät roolijaot, pystyy lapsi kääntymään sen vanhemman puoleen jolta tietää saavansa huolenpitoa juuri sen hetkiseen tarpeeseensa. Rusanen kyseenalaistaakin, onko vanhemmuuden roolien yhdenmukaistaminen lapsen vai vanhempien tarpeista kumpuavaa. (Rusanen 2011, 174–175.) Huttusen (2001, 75) mukaan perinteinen isän rooli toimii kuitenkin vain niin kauan kuin äiti on pystyvä ja halukas ottamaan hoitovastuun lapsesta, kun taas jaetussa vanhemmuudessa isä varmistaa isyytensä jatkuvuuden myös silloin, kun äiti ei ole paikalla tai kykenevä osallistumaan lapsen hoitoon esimerkiksi vanhempien erotessa tai äidin sairastuessa.

Perheestä voimaa työhön – työstä voimaa kotiin -tutkimukseen (Piensoho 2006) haastatellut äidit ja isät toivat esille vanhemmuuden roolien tärkeyden heille itselleen. Jokainen vastannut oli tuonut selkeästi esille sen, että isänä ja äitinä oleminen oli merkittävä asia heidän elämässään. Merkityksen painoarvot ovat kuitenkin erilaiset, toisille vanhemmuuden rooli on elämäntehtävä, toisille se on luonnollinen osa elämää. Se, miten ihminen vanhemmuuden roolin kokee,

vaikuttaa siihen millaisia ratkaisuja hän elämässään tekee. Isänä itse olevat luovat omat merkityksensä sille, mitä isyys heille tarkoittaa. (Piensoho 2006, 36–37.)

Isyyteen kuuluu oleellisena osana perhe. Edellä mainitussa tutkimuksessa haastatellut olivat saaneet vastata myös perheeseen liittyviin kysymyksiin. Tämä ja aiemmat tutkimukset osoittivat perheen merkityksen olevan tärkeä. Perhe luetellaan yleensä ensimmäisenä prioriteettina elämässä. Tutkimuksen haastattelujen ja kyselyn perusteella kuitenkin tuli esille, että monesti perheen tuleminen elämässä tärkeimpänä asiana jää käytännön arjessa työelämän jalkoihin. Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen on haastavaa. (Piensoho 2006, 36–37.)

Valmius isyyteen on yksilöllistä ja riippuu useista tekijöistä. Sinkkonen (2003) nostaa tärkeimmäksi tekijäksi sen, onko isyys ollut haluttua. Toisille miehille se on ollut osa elämänsuunnitelmaa, mutta toiset eivät sitä ole missään vaiheessa suunnitelleet. Sinkkonen mainitsee lisäksi parisuhteen pysyvyyden ja taloudellisen tilanteen vaikuttaviksi tekijöiksi, valmiudessa tulla isäksi. (Sinkkonen 2003, 262.) Sinkkosen (2012a, 85) karkean jaon mukaan ensi kertaa isäksi tuleva voikin ottaa itselleen jonkin kolmesta roolista: etäisen, jolloin tuleva isä ei ota kantaa koko lapsen tuloon, johtajan roolin, jolloin tuleva isä alkaa järjestellä asioita lapsen tuloa varten tai tunteellisen roolin, jolloin tuleva isä heittäytyy kokemaan lapsen tulon hyvät ja huonot puolet yhdessä äidin kanssa.

Isyyden roolin muuttuminen voidaan nykyään jakaa kahteen eri kehityssuuntaan: vahvistuvaan ja ohenevaan isyyteen. Vahvistuvassa isyydessä isä luo tunnesiteen lapseen ja osallistuu tämän hoitoon kokonaisvaltaisesti, kun taas ohenevaan isyyteen vaikuttavat isän kykenemättömyys tai haluttomuus aikuistua, henkinen etäisyys tai työelämän paineet. (Punamäki 2011, 99.) Isän roolin muuttuminen voidaan jakaa myös perinteiseen, avustavaan ja osallistuvaan isyyteen. Perinteinen isä ottaa vastuuta tietyistä lapsen asioista kuten koulunkäynnin sujumisesta, mutta ei osallistu lapsen varsinaiseen hoitoon, avustava isä taas ottaa osaa lapsen hoitoon ja osaa jopa kertoa, mitä rutiineja lapsen päivään kuuluu, mutta toimii kuitenkin ainoastaan äidin tukena, kun taas osallistuva isä ottaa kokonaisvaltaista vastuuta lapsen elämästä ja soveltaa elämäänsä lapsen tarpeita vastaavaksi. (Huttunen 2001, 169–170.)

5.2 Isäksi tulemisen tunteet

Raskausaika on isälle aikaa tutustua tulevaan lapseen. Vatsan tunnustelu ja sydänäänten kuuntelu ovat isälle tärkeää eläytymistä raskausvaiheessa. Jaettu kokemus lapsesta lujittaa myös parisuhdetta. Isän synnytyksessä mukana olemisen on todettu vähentävän äitien kipulääkkeiden tarvetta ja synnytys on koettu myönteisemmäksi kokemukseksi. (Sinkkonen 2003, 262.)

Isän odotusajan voi jaotella kolmeen eri vaiheeseen joita ovat: Erottuminen entisestä ja tiedotusvaihe, pysähtymisvaihe sekä keskittymis- ja paneutumisvaihe. Ensimmäisessä vaiheessa isä reagoi tietoon raskaudesta kokemalla erilaisia voimakkaita tunteita. Tunteet kuitenkin tasaantuvat ja seuraava vaihe alkaa vasta kun raskaus äidissä alkaa fyysisesti näkyä. (Punamäki 2011, 98–99.)

Pysähtymisvaiheessa isä kokee muutosten aikaa (Punamäki 2011, 98–99). Tuleva isä pohtii ja rakentaa isyyttään peilaten sitä omaan isä-poika – suhteeseensa. Se, mitä omalta isältä on saanut tai mistä on jäänyt vaille, heijastuu miehen omaan prosessiin kasvussa isäksi. Oma isäsuhde aktivoituu odotusaikana. (Sinkkonen 2003, 262.) Tunnesiteen luominen lapseen on helpompaa jos tulevalla isällä on ollut sellainen omaan isäänsä (Kilpiä 2006, 26). Isä miettii omaa suhdettaan vanhempiinsa ja lapsuuden kokemuksiin. Jos kokemukset ovat myönteisiä voivat ne tukea tulevaa isyyttä, kun taas negatiiviset kokemukset voivat etäännyttää isää perheestään. Tämä vaihe vaikuttaa siihen, heittäytyykö isä isyyteensä vai kokeeko ulkopuolisuutta. (Punamäki 2011, 98–99.)

Viimeisessä eli keskittymis- ja paneutumisvaiheessa isä valmistautuu tulevaan isyyteen. Tämä voi näkyä tunteiden jakamisena puolison kanssa ja elämänmuutoksina esimerkiksi ajankäytössä. Isä valmistautuu omaan roolinsa vanhempana ja miettii, millaiseksi isäksi haluaa tulla. (Punamäki 2011, 98–99.) Neuvottomuus voi vallata isän, koska oman isän antama isämalli ei välttämättä enää toimi, eikä yhteiskunnassa vallitse keskusteluperinnettä isyyteen liittyvissä asioissa (Huttunen 2001, 149).

Tieto lapsen saamisesta on isälle aina jonkinlainen kriisi, vaikka se olisikin positiivinen ja odotettu asia. Tulevan isän on mietittävä omaa rooliaan isänä, puolisona sekä työn ja perheen yhteen sovittajana. Isäksi tulo voi pelottaa eikä tuleva isä välttämättä koe olevansa valmis isäksi. Ajankohta isäksi tuloon voi tuntua väärältä ja kokemukset omasta isästä mietityttävät tulevaa isää. (Kilpiä 2006, 26–27.) Mies voi masentua lapsesta johtuvan väistämättömän elämänmuutoksen takia. Naisten synnytyksen jälkeisestä masennuksesta kuulee puhuttavan usein, mutta miesten kohdalla tätä keskustelua ei käydä. (Jämsä 2010, 60.)

Masentumiseen voi sairastua missä elämänvaiheessa tahansa ja etenkin suurien elämänmuutosten aikana. Masentuminen on eräänlainen puolustautumisreaktio silloin, kun koetaan sellaisia tunteita joita ei osata käsitellä. Laajan ulkomaisen kartoituksen mukaan vuonna 2010 noin kymmenen prosenttia äideistä ja noin neljä prosenttia isistä koki synnytyksen jälkeistä masennusta. (Jämsä 2010, 60–63.) Madsenin mukaan vuonna 2011 luku miesten synnytyksen jälkeisestä masennuksesta olisi ollut jopa kuusi ja puoli prosenttia (Heiskanen 2011). Äidin ja isän masentuminen voi olla myös kytköksissä toisiinsa, jolloin molemmilla on masentumisen oireita ja toisen masentuminen voi olla reagointia toisen käytökseen (Jämsä 2010, 62).

Isien masentuminen johtuu usein äidin masennuksesta ja siihen reagoimisesta, isän rooli tuntuu hämmentävältä, koetaan riittämättömyyden tunteita tai ei olla henkisesti riittävän valmistautuneita lapsen saamiseen (Jämsä 2010, 62–63). Äitejä useammin isillä on myös tunne siitä, että he epäonnistuvat vanhempina kun eivät osaa vastata lapsen tarpeisiin. Lapsen tarpeisiin oikein vastaaminen saa aikaan myönteisen kokemuksen vanhemmuudesta, kun taas osaamattomuus lisää stressiä. (Jämsä 2010, 67.) Madsen väittää, että isien ja äitien masennus myös näyttäytyy eri tavoin ja osittain tästä syystä isien masennus jää usein huomaamatta ja hoitamatta. Isien masennus voi näyttäytyä esimerkiksi päihteiden runsaana käyttönä, ylenpalttisena työntekona, aggressiivisuutena tai stressiherkkyytenä. (Heiskanen 2011.)

Ei ole kauaa siitä kun ajateltiin, että miehillä ei ole oikeutta tunteiden ilmaisemiseen tai että heidän tulee tehdä se hyvin kontrolloidusti. Avun pyytäminen nähtiin heikkoutena ja asenne tuntuu edelleen vaikuttavan miesten käyttäytymiseen. (Mykkänen 2010, 31.) Tunne siitä, että omia tunteita ei voi tai saa sanoa ääneen, koska miehen tulee tukea tulevaa äitiä, on varmasti yleinen, koska isä edelleen mielletään jollain tavalla perheen suojelijana. (Kilpiä 2006, 26–27.)

Isyyteen liittyvistä tunteista mies ei usein voi puhua edes omien miespuolisten ystävien kanssa. Julkinen keskustelu isyydestä painottuu siihen, mihin isän tulisi kyetä eikä siihen, mistä isä saisi tukea isyydelleen. Vanhemmille tarkoitetuissa palveluissa, kuten äitiysneuvolassa ja terveydenhuollossa, isät usein kokevat tuensaajiksi äidit. (Kilpiä 2006, 26–27.) Kuitenkin on tärkeää muistaa, että vanhempien jaksamisella ja hyvinvoinnilla on yhteys henkisen ja fyysisen kaltoinkohtelun riskiin perheessä (Juusola 2011, 41).

6 ISÄN JA LAPSEN VÄLISEN SUHTEEN RAKENTUMINEN

Keltikangas-Järvisen (2012) mukaan käsitys lapsesta ja lapsen tarpeista pohjautuu aikuisten elämäntavan ja arvojen yhteensovittamiseen. Yhteiskunnassa vallitsevat hyvät lapsenkasvatuskäytännöt pohjautuvat siihen, miten lapsen kasvatusta saadaan sopimaan vanhempien elämäntyyliin eikä siihen, miten vanhempien elämäntyyli saataisiin sopimaan lapsen kehitysprosessia tukevaksi. Lapsen kehityksessä on kuitenkin yleiset lainalaisuutensa. Sama kehitysprosessi tapahtuu jokaisen lapsen kohdalla, riippumatta siitä miten vanhemmat siihen suhtautuvat. (Keltikangas-Järvinen 2012, 16–17.)

”Isän ja lapsen välisen suhteen rakentuminen”-teemaa halusimme käsitellä esitteessä hieman eri tavalla kuin muita teemoja, koska siihen liittyy faktoja, joita jokaisen tulevan isän olisi tärkeää tietää. Keskeisimmiksi asioiksi nostimme kiintymyssuhteen sekä varhaisen vuorovaikutuksen, koska ne ovat asioita joihin pitää kiinnittää huomiota heti lapsen syntymästä lähtien. Houkuttelemme isää tutustumaan lapseensa heti tämän synnyttyä eikä vasta silloin, kun tämä on jo leikki-ikäinen.

6.1 Kiintymyssuhde

Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapselle voi kehittyä tunneside niihin ihmisiin jotka omistautuvat hänelle ja joilta lapsi saa turvaa, lohtua ja hoivaa (Silvén 2010, 70–71). Kiintymyssuhdeteorian isä, brittiläinen psykiatri John Bowlby, teki jo vuonna 1940 huomioita siitä, miten lapsen erottaminen vanhemmistaan on tälle haitallinen kokemus. Hän kiinnostui aiheesta ja loi teorian kiintymyssuhteista. Bowlby käsitteellisti sen, miten ihmiset muodostavat voimakkaita tunnesiteitä toisiin ihmisiin ja joutuessaan heistä eroon kokevat stressiä sekä erilaisia negatiivisia tunnereaktioita kuten vihamielisyyttä ja depressiota. (Sinkkonen 2012a, 187–189.) Syntymästään lähtien lapsella on toimintakykyinen tunnejärjestelmä. Lapselle tulee kokemuksia perustunteista ja hän aistii perheessä vallitsevan tunneilmapiirin, vaikka ei vielä osaisi erotella tunteita tietoisesti. (Juusola 2011, 94.)

Aikuinen säätelee ja käsittelee lapsen tunnetiloja tämän puolesta, ja toimii lapselle tunteiden säätelemisen mallina. Lapsi oppii säätelemään tunteensa samoin kuin vanhempansa niitä säätelee. (Juusola 2011, 93.) Kiintymyssuhteiden kautta lapsen emotionaaliset, kognitiiviset (esimerkiksi muisti, havaitseminen ja oppiminen) ja sosiaaliset taidot alkavat muodostua sekä käsitys minuudesta alkaa hahmottua (Keltikangas-Järvinen 2012, 26–27). Turvallisen kiintymyssuhteen avulla lapsi tutkii ympäristöään ja ottaa sitä haltuun (Juusola 2011, 120).

Kiintymyssuhde perustuu vanhemman johdonmukaisuuteen, joka edellyttää vanhemmalta omien tarpeiden toissijaisuutta. Lapsen tulee kokea vanhemman ehdotonta rakkautta, jonka välityksellä lapselle tulee tunne siitä, että hän on tärkeä huolimatta siitä, miten hän käyttäytyy. Lapselle muodostuu itseisarvo, jota epäonnistumiset eivät voi horjuttaa. (Puolimatka 2004, 46–47.) Puolitoistavuotiaalla lapsella voi olla kahdesta kolmeen vahvaa kiintymyssuhdetta, joista yksi on kuitenkin ylitse muiden eli ensisijainen kiintymyksen kohde (Keltikangas-Järvinen 2012, 36–37).

Ensisijainen kiintymyksen kohde voi olla kuka vain, mutta se edellyttää kohteen saatavilla oloa, jatkuvuutta sekä kykyä huolehtia lapsen tarpeista. Pääsääntöisesti se on lapsen äiti, koska lapsi tunnistaa äitinsä äänen ja sydämenlyönnit jo ennen syntymäänsä, mikä luo lapselle turvallisuuden tunteen. Usein äiti on myös se joka on päävastuullinen vastasyntyneen tarpeiden tyydyttämisestä ja tästä syystä osaa vastata lapsen viesteihin oikein ja on aina lapsen saatavilla, mikä ikään kuin sinetöi ensisijaisena kiintymyksen kohteena olemisen (Keltikangas-Järvinen 2012, 37–38.)

Isän ja lapsen välille voi syntyä merkittävä kiintymyssuhde jos he viettävät tarpeeksi aikaa yhdessä (Sinkkonen 2012b, 50). Molempiin vanhempiin kiintymyssuhteen muodostaneet lapset kehittyvät paremmin. Isän ja lapsen kiintymyssuhteella on erilaisia vaikutuksia kuin äidin ja lapsen kiintymyssuhteella. Äidin ja lapsen välinen kiintymyssuhde tukee persoonallisuuden joustavuutta ja keskittymiskykyä, kun taas kiintymyssuhde isän ja lapsen välillä tukee lapsen sosiaalisia taitoja, osaamista ja vertaissuhteita. (Juusola 2011, 113.) Isän ja lapsen välisen kiintymyssuhteen luomisessa

olennaista on, että isää ei lähtökohtaisesti suljeta varhaisten hoivatilanteiden ulkopuolelle (Huttunen 2001, 95).

Pelkkä perustarpeiden tyydyttäminen ei sinänsä riitä vaan kiintymyssuhteen luomiseen pitää liittyä aina myös turvallisuuden tunnetta, läheisyyttä ja lapsen tunteiden vastaanottamista. (Sinkkonen 2012b, 50). Isä voi alkaa luoda kiintymyssuhdetta lapseen jo raskausaikana koskettelemalla vatsaa ja tunnustelemalla tämän liikkeitä. Erilaiset mielikuvat syntymättömästä lapsesta ja tunteet tätä kohtaan tukevat kiintymyssuhteen muodostumista jo sikiöaikana. (Punamäki 2011, 99–100.)

Juusolan (2008, 31) mukaan ne isät, jotka ovat olleet aktiivisia raskauden ajan ja hoivaavat lastaan, voivat saavuttaa yhtäläisen kiintymyssuhteen lapseen kuin äiti. Mies voi joskus olla jopa ylivertaisempi vanhempi äidin rinnalla. Myös isän tulee muistaa kuitenkin säilyttää vanhemmuuden tasavertaisuus lapsen silmissä. Lapsen rakkaus isään on monesti niin suuri, ettei lapsi huomioi kovin herkästi isän puutteita tai laiminlyöntejä. Lapsi näkee isässä huolenpitäjän ja leikkijän sekä kokee isän turvallisena, viisaana ja vahvana. (Virtanen 2004, 94–95.)

Huttusen (2001) mukaan isän tulisi osoittaa lapselleen hoivaa. Hän perustelee väitteensä kolmella toisiaan tukevalla argumentilla: hellyys ja hoiva kuuluvat olennaisena osana miehisyyden ominaisuuksiin, lapsi saa läheisyyden kokemuksen molemmista sukupuolista ja isä voi luoda kiintymyssuhteen lapseen. Huttusen mielestä miehinen hoiva on tärkeä kokemus niin tytölle kuin pojallekin, sillä sen avulla isä antaa tytölle mahdollisuuden tutustua miehiseen tunnemaailmaan ja pojalle esimerkin siitä, miten osoittaa tunteita. Kun lapsi saa hoivaa molemmilta vanhemmilta, lapselle ei myöskään tule kokemusta siitä, että toinen sukupuoli on hyvä ja toinen paha. (Huttunen 2001, 182–184.)

Kiintymyssuhteen muodostumiseen vaikuttaa vanhemman tunneherkkyys, joka tarkoittaa vanhemman kykyä havainnoida lapsen tunnetiloja sekä valmiutta vastata lapsen viesteihin (Silvén 2010, 152). Aikuisten tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsella on tarjolla turvallisia aikuisia kiintymyssuhteiden luomiseen (Keltikangas-Järvinen 2012, 39). Jos turvallista kiintymyssuhdetta ei synny,

lapsen persoonan ja sosiaalisten taitojen kehitys kärsivät, kyky keskittyä ja oppia ovat uhattuina ja lapsi voi jopa menettää elämänhalunsa (Puolimatka 2004, 49).

Aluksi kiintymyssuhde ilmenee lapsen riippuvuutena kiintymyksen kohteen huomiosta. Lapsi kaipaa kiintymyksen kohteen saatavilla oloa niin fyysisesti kuin psyykkisesti ja tämän kykyä vastata hänen aloitteisiinsa. (Puolimatka 2004, 49.) Sinkkosen (2012a, 182) mukaan kiintymyssuhteet kuitenkin luodaan vasta lapsen ollessa ensimmäisen vuoden jälkipuoliskolla ja vierastamisreaktio on merkki siitä, että lapsi ei enää hyväksy ketä tahansa hoitajaksi.

6.2 Varhainen vuorovaikutus

Lapsen aivojen rakenteellinen kehittyminen alkaa jo ensimmäisillä raskausviikoilla, mutta niiden toiminnallinen kehitys alkaa syntymän jälkeen varhaisen vuorovaikutuksen välityksellä (Mäntymaa & Puura 2011, 17–19). Lapsella on syntymästään lähtien tiettyjä sosiaalisia haluja ja kykyjä: halu kiintyä, empatiakyky sekä vastavuoroisen keskustelun taito (Juusola 2011, 31). Kehitystä muovaavat lapsen ympäristöstä saadut kokemukset. Ympäristöstä saadut kokemukset muodostuvat yhä suuremmiksi toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi, joista johtuvat myös lapsen niin kutsutut kehitystasohyppäykset kuten sosiaalinen hymy lapsen ollessa noin kahden tai kolmen kuukauden ikäinen. (Mäntymaa & Puura 2011, 17–19.) Voidaankin sanoa, että lapsella on useita toimintavalmiita järjestelmiä elimistössään, jotka saadaan kehittymään vuorovaikutuksen avulla (Gerhardt 2007, 30).

Lapsen sosiaalisen kehitys on riippuvaista siitä, että perustaitoja harjoitellaan vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa. Alle vuoden ikäisenä lapsen ja vanhempien välille tulisi muodostua oma tunnekieli, kiintymyssuhde ja perusluottamus. Lapsella pitää olla varmuus siitä, että voi tukeutua vanhempaan kohdatessaan uusia asioita ja tunteita. (Juusola 2011, 36–37.)

Äidin ja lapsen vuorovaikutusta on tutkittu paljon, mutta vasta viime aikoina on kiinnitetty huomiota isän ja lapsen vuorovaikutuksen merkitykseen. Jämsä (2010) kuvailee, kuinka vallitsevaan isyyteen ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Hän

konkretisoi väitteensä osittain niin, että Google hakupalvelinta käyttäessään hän löysi 37100 osumaa äidinrakkaudelle, mutta vain 3200 osumaa isänrakkaudelle ja niistäkin suurin osa käsitteli Taivaan isää. (Jämsä 2010, 30.) Kuitenkin äidin ja isän vuorovaikutus lapsen kanssa on usein erilaista ja lapsi tarvitsee kumpaakin, sekä äidin rauhallista lepertelyä että isän vähemmän verbaalista mutta fyysisempää kontaktia (Sinkkonen 2012a, 203).

Äiti ja isä ovat erilaisia monella tapaa. On lapsen edunmukaista, että hän saa heti lapsuudessaan tutustua kahteen erilaiseen kognitiiviseen tyyliin. Tämä on myös merkittävää lapsen myöhemmin tutkiessa omaa sukupuoltaan noin 1,5-2-vuoden iässä. Lapsella on asian käsittelyssä turvallinen ja luotettava positio. (Sinkkonen 2003, 264.)

Kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana lapsen persoonallisuuden perusrakenne muodostuu ja kehitys kaikilla psyykkisen ja fyysisen kehityksen alueilla on nopeampaa kuin koskaan sen jälkeen (Keltikangas-Järvinen 2012, 21). On tärkeää, että isät ymmärtävät juuri tämän kehitysvaiheen merkityksen lapsen elämässä ja osallistuvat lapsen kasvun tukemiseen heti lapsen syntymästä lähtien.

Vaikka esitteen tarkoitus on tukea ensi kertaa isäksi tulevia, korostaa se samalla lapsen parasta, joka on häntä hoivaavien aikuisten hyvinvoinnista ja läsnäolosta riippuvaista. Lisäämällä isien tietoisuutta ensimmäisten kolmen elinvuoden tärkeydestä, esite kannustaa isiä osallistumaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti lapsen hoitoon alusta alkaen.

Ennen korostettiin lapsen kanssa viettämisen ajan laadukkuutta, nykyään nähdään lapsen kanssa vietetty aika yhä merkittävämmässä roolissa (Rusanen 2011, 173). Lastenpsykiatrian professori Tamminen kuvailee, kuinka aikuinen tuntee kiintymystä myös silloin, kun kiintymyksen kohde ei ole läsnä, mutta pieni lapsi ei kykene tähän sisäiseen rakkauden kokemukseen vaan tarvitsee konkreettista läsnäoloa. Lapsi kokee vanhemman rakkautta ainoastaan silloin, kun vanhempi on konkreettisesti paikalla. Koetun rakkauden määrä on siis verrannollinen lapsen kanssa käytettyyn aikaan. (Kalland 2011, 288.) Käytännön vanhemmuuteen kasvetaan vähitellen, kun vanhempi ja lapsi ovat tarpeeksi vuorovaikutuksessa

keskenään. Vanhempi oppii tuntemaan lapsensa ja lapsi luottamaan aikuiseen. (Keltikangas-Järvinen 2011, 168–169.)

Mitä pienemmästä lapsesta on kysymys, sitä enemmän hän tarvitsee luotettavaa aikuista poistamaan stressiä ja ahdistusta, koska hän ei sitä itse pysty säätelemään (Sinkkonen 2012a, 183). Kolmevuotiaaksi saakka lapsen tunnetiloja säädellään varhaisen vuorovaikutuksen kautta muun muassa siten, että kun lapsi huutaa hänet otetaan syliin ja rauhoitetaan (Keltikangas-Järvinen 2011, 184). Aikuisen tehtävänä on toimia lapsen tunnetilojen peilinä. Aikuinen sanoittaa lapsen erilaisia tunnetiloja kuten ärtymystä, iloa ja pelkoa, jolloin lapsi pikku hiljaa alkaa hahmottaa näiden tunteiden merkityksen. Jos aikuinen ei kykene lapsen tunteiden huomioimiseen ja säätelyyn, voi tämä johtaa siihen, että lapsi ei koskaan opi havaitsemaan tai muokkaamaan omia tunnetilojaan. (Gerhardt 2007, 36–37.) Jo varhain lapsi pystyy tunnistamaan aikuisen tunnetilan ja vastaamaan aikuisen käyttäytymiseen sen mukaisesti. Koska lapsi on alkuun hyvin vähän hereillä, on tärkeää että hoitotilanteet nähdään lapsen vuorovaikutuksen muodostumista tukevinä tärkeinä hetkinä. (Launonen 2007, 23.)

Sinkkosen mukaan lapsen aivojen toiminnallinen kehitys alkaa heti syntymän jälkeen ja on pitkälti riippuvainen varhaisesta vuorovaikutuksesta. Ollessaan vuorovaikutuksessa, lapsen aivoissa syntyy toiminnallisia yhteyksiä, jotka muotoutuvat yhä suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja nämä kokonaisuudet näyttäytyvät uusina taitoina. (Sinkkonen 2012a, 181.) Vuorovaikutuksella voidaan konkreettisesti vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen, sosiaalisiin taitoihin ja jopa geeneihin ja aivoihin. Ne osa-alueet joita aktivoidaan vahvistuvat ja ne, jotka ovat passiivisia heikkenevät. Kaksi ensimmäistä vuotta ovat kehittymisen nopeinta aikaa, mutta koska sitä tapahtuu läpi elämän, toimivan vuorovaikutuksen rakentaminen ja uusien kokemusten tarjoaminen ei koskaan ole liian myöhäistä. (Juusola 2011, 16–17.)

7 ISÄN PERHEVAPAAT JA ISÄYSTÄVÄLLISET TYÖPAIKKAKÄYTÄNTEET

Sosiaalipoliittisilla päätöksillä on pyritty mahdollistamaan vanhemmille työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Nykyään perhe liittyy vahvasti työmarkkinaneuvotteluihin ja poliittisiin puheenaiheisiin. Työelämän tahti on kiihtynyt ja tapa tehdä työtä on muuttunut. Teollisen yhteiskunnan aikana tehdyt lait, säännökset ja käytännöt ovat tietoyhteiskunnassa muutoksen ja tarkastelun alla. Vanhemmuudelle jäävä aika on vähentynyt. Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen vaikuttavat kuitenkin aina rakenteelliset ja poliittisten päätösten reunaehdot. (Kivimäki 2003, 186–187.)

Opinnäytetyössä tuomme esille isän merkityksen lapsen elämässä. Esitteen avulla tavoittelemme arvokkaan isä-lapsi suhteen merkityksen korostamista ja sen huomionarvoisuutta myös työelämässä. Valtakunnallisessa Isänä -työelämässä projektissa puhutaan isänäkökulmasta ja sen yksi tärkeä tavoite onkin edistää isäystävällistä työkulttuuria. Perheystävälliset ratkaisut ovat myös työnantajalle yksi avain osaavan työvoiman pitämisessä ja hankkimisessa. (Lahden Ammattikorkeakoulu 2013b.)

Esitteessä ei varsinaisesti kerrota, mitä perhevapaita isä voi hyödyntää, mutta siinä haastetaan isää ottamaan tästä selvää. Perhevapaat nähdään yhtenä mahdollisuutena työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisessa ja isää kehoitetaan hyödyntämään niitä. On tärkeää, että isät tietävät olevansa yhtä lailla oikeutettuja perhevapaiden käyttämiseen kuin äiditkin ovat.

7.1 Tasa-arvo työ- ja perhe-elämässä

Siirräntäteorian mukaan kokemukset yhdellä elämänaalueella vaikuttavat toiseen elämänaalueeseen siten, että kun koetaan kielteisiä tai myönteisiä kokemuksia ne siirtyvät samankaltaisina toiselle elämänaalueelle (Laitinen 2007, 14). Työelämä ja perhe-elämä ovat siis vuorovaikutuksessa keskenään. Erilaiset roolit, joita vanhemmilla on niin työ- kuin perhe-elämässä, voivat olla joko voimaannuttavia tai kuormittavia. Jos työroolien ja perhe-elämän roolien välillä ei koeta

ristiriitaisuutta, ne tukevat toisiaan ja rikastuttavat elämää. Erilaiset roolit palkitsevat eri tavoin ja voivat uudistaa sekä lisätä vanhemman voimavaroja. (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 130–131.) Vanhemmat kokevat tasapainoa työelämän ja perhe-elämän välillä eivätkä ne häiritse toisiaan (Laitinen 2007, 13). Jos roolit kuitenkin ovat ristiriidassa keskenään voi vanhempi kokea ajan ja energian puutetta (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 130–131).

Resurssien jakaminen perheessä on voimakasta. Resurssit eivät jakaudu kuitenkaan tasaisesti perheenjäsenten kesken. Resursseja ovat kulutus, ansiotyö, kotityöt ja vapaa-aika. Esimerkiksi lapset kuluttavat paljon resursseja mutta eivät juuri tuo niitä lisää. (Ruuskanen 2010, 72.) Suomessa kulutuksen on tutkittu jakautuvan perheissä melko tasaisesti. Ruuskanen (2010) viittaa Naiset, miehet ja talous -teoksessa tutkimuksiin, joissa on todettu tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden olevan kotitaloutta ylläpitäviä voimavaroja. Toisistaan välittävillä perheenjäsenillä on aktiivinen tavoite saavuttaa tasa-arvoinen kotitalous. (Ruuskanen 2010, 80.)

Viime vuosikymmenien aikana työn ja perhe-elämän välinen raja on alkanut hämärtyä. Työ on yhä enemmän tietotyötä ja nykYTEknologian avulla töitä voi tehdä lähes milloin ja missä tahansa. Vaikka vanhempi ei fyysisesti olisi töissä, ei tämä enää tarkoita sitä, ettei hän tekisi töitä. Epäsäännölliset työajat ovat lisääntyneet. Kahden ansaitsijan perhemalli, jossa myös äiti osallistuu työelämään, on ollut normi jo pitkään. (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 126–127.) Ruuskanen viittaa 1999–2000 tehtyyn tutkimukseen naisten ja miesten ajankäytöstä, jonka mukaan keskimääräisesti nainen ja mies tekevät viikossa 55 tuntia töitä, mutta eroa töiden jakautumisessa tulee, kun tuntimäärä jaetaan ansiotyöhön ja kotitöihin käytettyyn aikaan. Naiset käyttävät enemmän aikaa kotitöihin, ja miehet ansiotöihin. Naisten viikossa tekemä työaika on kaksi ja puoli tuntia pidempi, yleisesti ottaen siksi, koska he käyttävät enemmän aikaa lastenhoitoon. (Ruuskanen 2010, 83.)

7.2 Isäystävälliset työpaikkakäytänteet

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista helpottavia käytänteitä ovat esimerkiksi erilaiset työajan joustot. Tällainen joustamisen mahdollisuus on muun muassa liukuva työaika, jolloin työntekijä pystyy itse vaikuttamaan työaikansa alkamis- ja päättymisajankohtaan, kuitenkin kiinteän työajan puitteissa. Kiinteä työaika tarkoittaa sitä, että tietyllä aikavälillä työntekijä ei voi hyödyntää liukuvaa työaikaa. Kiinteä työaika määrittää sen, milloin työntekijän viimeistään pitää olla töissä ja milloin voi aikaisintaan lähteä. Vuorokautinen liukuma voi olla enintään kolme tuntia. Toinen työn ja perhe-elämän yhteensovittamista tukeva työajan jousto on lyhennetty työaika eli osa-aikatyö. Työajan lyhennyksestä on tehtävä erillinen sopimus yhdessä työnantajan kanssa. Työnantaja voi kieltäytyä antamasta lyhennettyä työaikaa, mutta hänellä tulee olla kieltäytymiseen perustellut syyt. (Nieminen 2012, 53–54.)

Väestöliitolla on meneillään Työsuojelurahaston rahoittama Perheystävällinen työpaikka -hanke. Hankkeen tarkoituksena on kehittää perheellisiä huomioivia käytänteitä ja toimintamalleja työpaikoille yhteistyössä suuryritysten kanssa. Hanke on alkanut vuonna 2011 ja jatkuu vuoteen 2013. (Väestöliitto 2012.) Hankkeen Projektipäällikkö Kokko (2012) pohdiskelee artikkelissaan “Mitä on perheystävällinen työkuulttuuri?” niitä erityispiirteitä, joita perheystävällisestä työpaikasta löytyy. Tällaisia erityispiirteitä ovat: työajan joustot, elämäntilanteiden huomioiminen, molempien sukupuolien kannustaminen perhevapaiden käyttämiseen sekä perhesystä johtuvien äkillisten poissaolojen mahdollistaminen. Työntekijän vaikutusmahdollisuudet esimerkiksi etätöiden tekemiseen, omien työvuorojen ja työtehtävien suunnittelemiseen voidaan myös nähdä perheystävällisenä kulttuurina. Perheystävällinen työpaikka on kaikin puolin joustava, sellainen jossa niin työntekijä kuin työnantaja ovat valmiita joustamaan. (Kokko 2012.)

Työ- ja perhe-elämän sujuva yhdistäminen tuo vaikutuksia yhteiskunnan talouteen ja sukupuolinen tasa-arvo perhe-elämässä kasvaa. Työssäkäyvien miesten ja naisten osuus kasvaa ja vastaavasti perheeseen sitoutuminen ja molempien sukupuolten oikeudet perheessä lisääntyvät. Tämä tarkoittaa myös sitä, että

perhevapaat ja niiden kustannukset eivät kuormitu pelkästään naisten suosimille aloille. (Moisio 2010, 180.) Työelämässä, työpolitiikassa, perhe-elämässä ja perhepolitiikassa ja sukupuoli ja tasa-arvopolitiikassa yhdistyvät arkielämä sekä yhteiskuntapolitiikka. Kaikki nämä vaikuttavat toisiinsa ja jokaisen alueen kehitys ja tehdyt ratkaisut vaikuttavat toinen toisiinsa. Työ ja perhe-elämän yhteensovittaminen on kaiken tuon leikkauspisteessä. (Moisio 2010, 182.)

7.3 Isyysvapaa

Ensimmäisenä päivänä tammikuuta vuonna 2013 astui voimaan isyysvapaita koskeva lakiuudistus. Lakiuudistuksen myötä isällä on jatkossa isyysvapaata käytössään 54 arkipäivää joista 18 arkipäivää hän voi käyttää yhtä aikaa äidin kanssa enintään neljässä osassa. Isyysvapaata ei voisi siirtää äidin käytettäväksi ja se on käytettävä viimeistään siihen mennessä kun lapsi täyttää kaksi vuotta tai ottovanhemman tapauksessa kahden vuoden kuluttua siitä kun lapsi on otettu hoitoon. Muutoksena aiempaan on se, että isä saisi täyden isyysvapaan huolimatta siitä aikooko hän käyttää vanhempainvapaata. Isyysvapaan ajalta isä saa ansiosidonnaista isyyspäivärahaa. Isyysvapaa ei lyhennä äitiys- tai vanhempainvapaata. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012a.) Työnantajalle tulee ilmoittaa isyysvapaasta kaksi kuukautta ennen isyysvapaan alkamista. Kaksitoista arkipäivää kestävästä isyysvapaasta tarvitsee ilmoittaa viimeistään kuukautta aiemmin. (Kansaneläkelaitos 2012a.) Lakiuudistuksen tarkoituksena on kannustaa isiä osallistumaan perhevapaiden käyttämiseen ja selkeyttää perhevapaajärjestelmää (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012a).

7.4 Vanhempainvapaa

Kolmesta yhdeksään kuukautisen lapsen vanhempi, äiti tai isä, voi jäädä äitiysvapaan jälkeen vanhempainvapaalle. Sen kesto on 158 arkipäivää (laskettuna kuusi arkipäivää viikkoon). Vanhempainvapaan ajalta maksetaan ansiosidonnaista päivärahaa. Vanhempainrahaa maksetaan noin puoli vuotta. Vanhempainvapaata voidaan jatkaa 60 arkipäivällä jos lapsia syntyy kerralla useampi. Alle seitsemänvuotiaiden ottolasten vanhemmilla on myös oikeus vanhempainvapaaseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012b; Kansaneläkelaitos

2012c.) Vanhemmat voivat jakaa vanhempainvapaan keskenään, niin että kuitenkin yhden jakson pituus on vähintään 12 päivää ja jaksoja on molemmilla korkeintaan kaksi erillistä. Vanhemmat eivät voi olla yhtä aikaa vanhempainvapaalla. Osa-aikatyötä tekevät vanhemmat voivat pitää vanhempainvapaata samanaikaisesti ja saavat tällöin osittaista vanhempainrahaa. (Kansaneläkelaitos 2012b.)

Vanhempainraha maksetaan työssäkäyvälle äidille työskentelypäiviltä vähimmäismääräisenä. Sunnuntaisin työskentelyllä ei ole vaikutusta tukeen. Toisin kuin äidille, isälle ei makseta vanhempainrahaa vanhempainvapaan aikana tehdyiltä työpäiviltä ollenkaan. Sunnuntai on ainoa päivä kun isät voivat työskennellä. (Kansaneläkelaitos 2012b.)

7.5 Hoitovapaat

Molemmat vanhemmat, kuitenkin eri aikaan, voivat halutessaan käyttää oikeuttaan hoitovapaisiin (Kansaneläkelaitos 2012c). Kokoaikaisessa hoitovapaassa toinen vanhemmista jää kotiin hoitamaan korkeintaan kolmevuotiasta omaa tai samassa taloudessa asuvaa lasta (Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry 2009). Jos lapsella ei ole paikkaa kunnallisessa päivähoidossa, vaan joko toinen vanhemmista tai joku muu taho hoitaa alle kolmevuotiasta lasta, maksaa kansaneläkelaitos tästä korvauksen vanhemmille. Tuen saajan on kuitenkin asuttava lapsen kanssa samassa taloudessa. (Kansaneläkelaitos 2012c.)

Kansaneläkelaitoksen maksama korvaus on nimeltään kotihoidon tuki ja se koostuu hoitorahasta, joka ei ole tuloihin sidonnainen, sekä hoitolisästä, johon vaikuttavat perheen tulot. Hoitorahaa saa jokaisesta muualla kuin kunnallisessa päivähoidossa hoidettavasta lapsesta erikseen ja hoitolisää maksettaessa huomioidaan molempien vanhempien tulot yhteensä. (Kansaneläkelaitos 2012c.) Työnantajalle on ilmoitettava yli 12 päivää kestävästä hoitojaksoista vähintään kahta kuukautta ennen hoitojakson alkamista. Oikeus kokoaikaiseen hoitovapaaseen on pitää se enintään kahden hoitojakson pätkissä niin, että yksi

jakso kestää vähintään kuukauden, ellei työnantajan kanssa toisin sovita.
(Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry 2009.)

Osittaisessa hoitovapaassa toinen vanhempi tekee ainoastaan osa-aikaisesti töitä lapsen hoidon järjestämisen takia. Oikeus osittaiseen hoitovapaaseen on niillä, jotka ovat olleet viimeisen 12 kuukauden aikana vähintään kuusi kuukautta töissä samalla työnantajalla ja tarvitsevat osittaisen hoitovapaan oman tai samassa taloudessa asuvan lapsen hoidon vuoksi. Osittaisesta hoitovapaasta on ilmoitettava työnantajalle vähintään kahta kuukautta aikaisemmin ja sitä voi pitää siihen asti että lapsen perusopetuksen toinen vuosi päättyy. (Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry 2009.)

Kansaneläkelaitos maksaa korvausta osittaisella hoitovapaalla olevalle vanhemmalle silloin jos lapsi on alle kolmivuotias tai perusopetuksen ensimmäisellä tai toisella luokalla. Erityistapauksissa, kuten jos lapsi on vammainen, myös kauemmin. (Kansaneläkelaitos 2012c.) Työnantajan on sitouduttava antamaan osittaista hoitovapaata jos hän ei pysty perustelemaan kieltäytymistä sillä, että siitä aiheutuisi työpaikalle vakavia haittoja joita ei voitaisi välttää muilla kohtuullisilla järjestelyillä. Kieltäytymisestä työnantajan on tehtävä kirjallinen selvitys. (Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry 2009.)

Tilapäiseen hoitovapaaseen on oikeus jos alle kymmenvuotias lapsi sairastuu äkillisesti ja vanhemman täytyy mennä häntä hoitamaan tai tarvitsee aikaa lapsen hoidon järjestämiseksi. Työnantajan velvollisuus on antaa palkatonta vapaata sairaan lapsen hoidon järjestämiseksi, kuitenkin vain neljä päivää kerrallaan ja työnantajalla on tältä ajalta oikeus luotettavaan todistukseen lapsen sairastumisesta. Monet työnantajat maksavat yhdestä kolmeen päivää kestävästä tilapäisestä hoitovapaasta korvauksen, vaikka se ei olekaan lakisääteistä. Tilapäistä hoitovapaata voi hyödyntää kumpi vanhempi vain, vaikka ei asuisi samassa taloudessa lapsen kanssa. (Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry 2009.) Kansaneläkelaitos ei korvaa tilapäistä hoitovapaata (Kansaneläkelaitos 2012d).

8 ARVIOINTI

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on oman itsearvioinnin lisäksi hyvä pyytää palautetta esimerkiksi kohderyhmältä. Näin omien tavoitteiden saavuttamisen arviointi ei jää subjektiiviseksi. Palautteen kautta on hyvä pyytää arviota esitteen sisällön ja ulkonäön suhteen sekä tätä kautta hakea palautetta esitteen merkittävyydestä kohderyhmälle. Esitteen ammatillista merkittävyyttä on myös hyvä arvioida suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin merkittävin asia on arvioida esitteelle asetettujen tavoitteiden saavuttamista kohderyhmän näkökulmasta sekä opinnäytetyön idean ja tavoitteiden saavuttamista. (Airaksinen & Vilka 2003, 157–161.)

Valmis esite arvioitettiin kohderyhmällä ja asiantuntijaraadilla.

Palautelomakkeet toimitettiin kohderyhmälle ja asiantuntijaraadin jäsenille toimeksiantajan kautta (LIITE 4). Palautelomake sisälsi kaksi eri kohtaa.

Ensimmäisessä kohdassa haluttiin palautetta esitteen ulkonäöstä ja toisessa sen sisällöstä. Molempien kohtien kysymyksille jätettiin avoimet vastauslaatikot.

Kysymyksiä olivat: ”Mistä pidin...”, ”Mistä en pitänyt...”, ”Mitä olisin kaivannut lisää...”, ”Parhaiten mieleeni jäi...”. Palautelomakkeen mukana oli laatimamme saatekirje.

Pohdimme opinnäytetyöprosessin alussa, tulisimmeko tekemään kyselyn kohderyhmälle jo ennen esitteen tekemisen aloittamista. Päädyimme lopulta tekemään ainoastaan loppukyselyn. Esitteellä tuli olla uutuusarvoa, eikä nojautua perinteisiin käsityksiin isyydestä, joita tulevilla isillä saattaisi olla ilman todellista kokemuspohjaa. Pohdimme toimeksiantajan kanssa myös sitä, että uudella isällä ei välttämättä ole vielä näkemystä siitä, mitä hän tarvitsee tuekseen isyyden prosessissa. Ilman alkukyselyä meillä oli mahdollisuus lähteä tekemään esitettä ennakkoluulottomasti. Otimme tietoisin riskin tavoitellessamme esitettä jolla tulisi olemaan uutuusarvoa ja joka poikkeaisi tavanomaisesta linjasta.

Toimeksiantajan tuki ja omien verkostojen kanssa käydyt keskustelut isyydestä pitivät suunnitelmamme realistisina.

Pieni otos kohderyhmästä antoi meille jo jonkinlaisen kuvan siitä, miltä esite näyttää ja kuulostaa kohderyhmän käsissä. Mielestämme palautteen perusteella voimme todeta, että tavoitteet esitteelle täyttyivät, koska esite herätti ajatuksia ja jokainen vastannut oli löytänyt siitä jotakin itseään koskettavaa. Tavoitteiden saavuttamista ei voida täysin arvioida tässä opinnäytetyössä, koska esite ei ole vielä varsinaisessa levityksessä kohderyhmälle.

Lomakkeen avulla haluttiin saada mahdollisimman vapaamuotoinen palaute esitteestä. Lomake ei sisältänyt tiukkaan strukturoituja kysymyksiä, sillä se olisi voinut rajoittaa vastaajaa kiinnittämästä huomiota hänelle merkityksellisiksi nouseviin kohtiin. Toivoimme avointen kysymysten avulla löytyvän yllätyksellisiä huomioita esitteestä.

Kohderyhmäläisten palautteet ovat viiden ensimmäistä kertaa isäksi tulevan tai juuri ensimmäistä kertaa isäksi tulleen miehen näkemyksistä esitteestä. Neljä heistä on tavoitettu Siviilipalveluskeskuksen kautta ja yksi suoraan toimeksiantajan kautta. Palautteen avulla saimme arvokasta tietoa esitteen tarkoituksen toteutumisesta lyhyellä aikavälillä. Tämän avulla esitteen tarkoituksen toteutumista saattoi ennakoida. Saimme myös palautetta viideltä asiantuntijaraadin jäseneltä.

8.1 kohderyhmän palaute esitteestä

Ulkoasussa pidettiin kuvien määrästä ja siitä miten ne tukivat tekstiä. Esitteen kansikuva ja puhekuplat olivat myös pidettyjä. Yksi vastaaja koki, että omien kokemusten heijastuminen kuvissa oli positiivinen asia. Yhdessä vastauksessa kuitenkin nousi esille, että puhdas musta kuvissa tuo mieleen väkivaltalehtiset ja lähes kaikissa vastauksissa toivottiinkin lisää värejä esitteeseen. Toivottiin myös, että kuvat olisivat voineet olla selkeämmät. Yksi vastaaja toi esille, että liian moni kuva korosti miehen yksinäisyyttä.

Sisällön osalta suurin osa vastanneista piti kysymysmuodoista, koska ne laittoivat ajattelemaan ja herättivät kysymyksiä. Yhden vastanneen mielestä sisältö oli hyvin tiivistetty ja siinä huomioidaan tärkeimmät asiat. Osa vastanneista kuitenkin

antoi palautetta, että joillain sivuilla kysymyksiä oli liikaa ja että niiden lisäksi esitteessä olisi voinut olla enemmän tietoa. Yhdessä palautteessa kaivattiin enemmän samanlaista tietoa ja konkreettisia ehdotuksia kuin ”Hei musta tulee isä” – kohdassa on. Tekstin vähäisyys ja niiden korvaaminen kysymyksin oli kuitenkin tietoinen valinta. Esitteen haluttiin olevan herättelevä ja kokonsa puolesta pieni, niin ettei faktatietoa siihen ollut tarkoitus mahduttaakaan.

Parhaiten mieleen oli jäänyt ulkoasun osalta synnytyssalikuva, työpaikkakuva, oranssi väri ja kansikuva. Parhaiten mieleen sisällön osalta oli jäänyt hyvin erilaisia asioita. Palautteesta huomasin miten jokainen tulkitsee esitettä omista lähtökohdistaan ja näkemyksistään.

”Pitää jakaa taakka ja tukea jo raskauden aikana.”

”Että isyys on tärkeää.”

”Sisältö jossa painotettiin oman ajan tärkeyttä.”

”Että juuri oikeanlaista isää ei ole, vaan jokainen on omanlainen isä.”

8.2 Asiantuntijaraadin palaute esitteestä

Ulkoasussa pidettiin kuvien silhuettimaisuudesta tai sarjakuvamaisuudesta ja väreistä. Kuvissa pidettiin myös niiden vähäeleisyydestä, persoonattomuudesta, mustavalkoisuudesta ja tehoväreistä. Yhdessä palautteessa keuhuttiin, että värimaailmassa oli huomioitu kohderyhmä. Yhdessä palautteessa keuhuttiin yleistä tunneilmapiiiriä melko hyväksi. Esitteen tekstityksestä saimme palautetta, että se oli napakkaa ja koettiin että ”vähemmän on enemmän”. Palautteen myötä voidaan todeta, että tavoittelemamme persoonattomuus on siis saavutettu joiltakin osin. Eräässä vastauksessa mietittiin, onko väritys hieman synkkä, ja toisessa kritisoitiin harmaita ajatuskuplia. Palautteesta ilmeni, että jollekin kuvien tarina ei näyttäytynyt riittävän vahvana ja toi mieleen epätosia tulkintoja. Kritiikkiä saimme myös siitä, että ulkoasu oli liian tyttömäinen ja kuvat amatööritasoisia.

Sisällön osalta pidettiin sen asiallisuudesta, napakkuudesta ja aihealueen laajuudesta. Yhdessä vastauksessa nousi myös positiiviseksi asiaksi se, että

faktatietoa ei juuri ole ja numeroita ei lainakaan. Positiivista palautetta tuli myös siitä, että tietoa oli kattavasti ja tunnelmailmapiiri välittyi tekstistä, käsitteestä ”virtuaalinen isyyspakkaus” sekä ensimmäisistä kysymyksistä. Yhdessä vastauksessa pidettiin ajattelua ja keskustelua ruokkivista kysymyksistä ja niitä tukemassa olevista puhekuplista.

Yhden vastaajan mielestä esitteen nimi oli hyvä, kun taas toinen vastaaja koki sen ristiriitaiseksi. Häntä mietitytti se, että otsikko on monitulkintainen ja että räväkkä komento on tehokas, mutta koska sisältö on pääsääntöisesti toteavaa ja kysyvää, näiden kahden välillä on sisällöllinen ero. Odotettavissa oli, että otsikko tulisi nousemaan myös palautteissa esille. Esiin nousi myös kysymyslistausta työpaikkaan liittyen, yksi vastanneista ei pitänyt siitä. Joku totesi tekstin taas tuovan välillä liikaa sisäänkirjoitettua arvomaailmaa, ja että isille tarkoitetussa esitteessä puhuttiin välillä pariskuntaa koskevista asioista. Muutamassa vastauksessa oli mietitty joidenkin käskymuotojen sopivuutta.

Lähes kaikki vastanneista kehuivat kannen kuvaa hienoksi ja, että siinä on dynaamisuutta ja riemua. Esitteen kuvitus ja mustat ihmishahmot olivat eräälle vastanneelle parhaiten ulkoasusta mieleen jääneet asiat. Yhdestä vastauksesta nostettiin parhaiten mieleen jääneeksi ulkoasutekijäksi vapaa-ajan käyttämiseen liittyvä ”koripallo-kuva” ja sisällön osalta työelämän näkyminen esitteessä. Toisessa vastauksessa mieleen oli jäänyt Tove Janssonin lainaus. Eräs vastannut kertoi palautteessa parhaiten mieleen jääneen oman ja puolison hyvinvointiin liittyvät asiat sekä kysymyslistausta työpaikkaan liittyen. Ajatus virtuaalisesta isyyspakkauksesta oli jäänyt eräälle vastanneelle mieleen ja hän toivoi sen kehittyvän tulevaisuudessa.

Ulkoasuun olisi kaivattu lisää värejä kuviin sekä toivottiin kuvaa miesverkostosta ja kaveriporukan tuesta. Graafiseen yleisilmeeseen toivottiin myös enemmän kohderyhmän huomiointia. Sisältöön olisi kaivattu lisää infoa. Sisällön osalta jäätin kaipaamaan asioita liittyen: miehen tukiverkostoon, vanhemmuuden kehittymiseen liittyviin erilaisiin tunteisiin äidillä ja isillä, lisää tietoa virtuaalisesta isyyspakkauksesta sekä mies-miehelle tyyppistä keskustelua. Sisältöön kaivattiin myös tietoa odottavan isän vanhemmuuden kokemuksista ja

todettiin, että sen avaamiselle olisi pitänyt varata oma sivunsa. Joissakin vastauksissa kaikkiin kohtiin emme saaneet vastauksia ja osassa vastauksia todettiin, että esite sellaisenaan oli jo toimiva.

8.3 Toimeksiantajan palaute yhteistyöstä

Toimeksiantajalta pyysimme vapaamuotoista palautetta siitä, miten yhteistyö oli esitteentekoprosessin ajan sujunut (LIITE 5). Refleктоiva työskentelymme on valmistanut meitä toimeksiantajan palautteeseen. Osasimme odottaa, mistä saisimme positiivista ja mistä negatiivista palautetta, ja monista kohdista olimme toimeksiantajan kanssa samaa mieltä.

Palautteesta nousi esille, että meidän aktiivisuus näkyi jo heti prosessin alkuvaiheessa. Toimeksiantajalle oli välittynyt innostuksemme ja motivaatio tuottaa esite. Vaikka omatoimisuuttamme pidettiin hyvänä asiana, toimeksiantajat olisivat toivoneet alkuvaiheessa vielä tiiviimpää yhteistyötä kanssamme. Myös tekijöinä meillä oli välillä tunne, että käytössä oli liian vapaat kädet esitteen suunnittelussa. Toimeksiantajalta tuli myös palautetta siitä, että emme olleet riittävän ajoissa tiedottaneet toisen meistä piirtävän kuvat. Maininta, että kuvat tulisimme tekemään itse, oli jo opinnäytetyönsuunnitelmassa, minkä myös toimeksiantaja sai, mutta asia oli jäänyt jostain syystä taka-alalle. Tällaiset epäselvyydet olisi varmasti voitu ehkäistä prosessin alussa pidettävällä tiiviimmällä yhteistyöllä.

Saimme hyvää palautetta siihen, että olimme aktiivisesti keränneet esitteeseen aineistoa ja nähneet vaivaa sisällön hankintaan. Esitteen nimen valinnassa toimeksiantajalta saatiin palautetta, että he olisivat toivoneet enemmän yhteistyötä sen ideoinnissa. Asiaa mietittiinkin useaan kertaan toimeksiantajan kanssa, mutta lopulta ajan ollessa vähissä totesimme, että meidän tuli opinnäytetyön lopullisina tekijöinä tehdä ratkaisu suuntaan tai toiseen, ja tämän päätöksen tekemiseen saimme tukea myös opettajilta. Yhteistyön sujumisesta esitteen muokkauspalavereissa saimme palautetta, että ne sujuivat yhteistyöhengessä. Tällainen kokemus myös meille jäi prosessista.

Palautteessa nousi esille myös huomionarvoisena se, että esitteestä painetaan merkittävä painos ja vastaavanlaisia esitteitä on yleensä suunnittelemassa ja tekemässä dosentteja, tohtoreita, työelämän arjen asiantuntijoita, kokemusasiantuntijoita ja niin edelleen. Saimme siis palautetta, että esite on amk-tasoiselle opinnäytetyölle kiitettävä saavutus ja osoitus siitä, että meiltä löytyy valmiuksia työskennellä sosiaalialalla. Tällaisesta palautteesta voimme olla todella ylpeitä tulevana sosionomeina.

8.4 Opinnäytetyön itsearviointi

Arviointi kulki suunnitellusti mukana koko opinnäytetyöprosessin ajan. Reflektoimme jatkuvasti omaa työskentelyämme ja kävimme säännöllisesti dialogista ja refleктоivaa keskustelua sidosryhmien kanssa. Tärkeänä arvioinnin välineenä heti prosessin alussa oli SWOT-analyysi (LIITE 6). SWOT -analyysin avulla pystyimme paremmin hahmottamaan voimavaramme ja heikentämään tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä.

SWOT muodostuu sanoista Strengths (sisäiset vahvuudet), Weaknesses (sisäiset heikkoudet), Opportunities (ulkoiset mahdollisuudet) ja Threats (ulkoiset uhat). Sisäiset vahvuudet ovat niitä tekijöitä, jotka auttavat päämäärään saavuttamisessa, kun taas sisäiset heikkoudet ovat päämäärän saavuttamista uhkaavia tai estäviä tekijöitä. Uhat ja mahdollisuudet taas ovat sellaisia ulkoisia tekijöitä, joilla on vaikutusta päämäärän saavuttamiseen. (Meristö, Molarius, Leppimäki, Laitinen & Tuohimaa 2007, 13.)

SWOT-analyysia voidaan hyödyntää yksilöinä, pareina tai ryhmässä. Opinnäytetyössämme hyödynsimme SWOT:ia parina, jolloin arvioimme yhteiseen toimintaamme vaikuttavia tekijöitä opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa. SWOT-analyysi on tehty opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa ja sen avulla pystyimme arvioimaan prosessinhallintaan liittyviä voimavaroja ja heikkouksia prosessin alussa, sen aikana ja prosessin päätyttyä. Itsearviointimme perustuu pitkälti SWOT-analyysin tarkasteluun.

Opintojen edetessä meille oli selvää, että tulisimme tekemään opinnäytetyömme yhdessä parina. Molemmilla oli vahva halu valmistua aikataulun mukaisesti keväällä 2013 (LIITE 7). Olemme tehneet paljon paritehtäviä koulutuksen aikana, joten keskinäinen yhteistyö oli meille jo tuttua. Luovuus, kunnianhimo ja lannistumattomuus ovat olleet meillä vahvuutena aina tehtäviä tehtäessä ja niin myös tämän opinnäytetyön tekemisessä.

Yhteistyö parina toimi meillä hyvin koko prosessin ajan. Osasimme jakaa vastuualueita omien vahvuuksiemme mukaan ja molemmat pääsivät toteuttamaan niitä osa-alueita, joissa oma kokemus ja taidot olivat hyödyksi. Terhin teoreettisen kirjoittamisen taito ja Hennin luovuus olivat hyvä yhdistelmä tehtäessä toiminnallista opinnäytetyötä, jossa teoria ja tuotos kohtaavat toisensa konkreettisesti. Opintojen aikana saamamme kokemus ja tieto varhaiskasvatuksesta ja sosiaaalialasta antoi hyvän pohjan lähteä tekemään tätä toiminnallista opinnäytetyötä. Vahva motivaatio prosessin loppuun viemiseen tuli halusta tuottaa toimiva ja työelämän tarpeisiin vastaava esite.

Kummallakaan meistä ei ollut aikaisempaa tietoperustaa työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisesta. Täysin uusi aihe vaati laajaa tutustumista saatavilla oleviin materiaaleihin. Aluksi oli vaikeaa rajata, mitä tietoa halusimme ottaa ja mikä olisi oleellista esitteeseen tulevien asioiden kannalta.

Suunnitelmaseminaarissa saimme hyviä vinkkejä siitä, ettei meidän kannattanut lähteä rakentamaan liian suurta tietoperustaa, vaan ottaa mukaan ainoastaan oleellinen aineisto, jota tulisimme myös tulevassa esitteessä käyttämään.

Aineiston hankinnassa toimeksiantaja oli myös tärkeässä osassa, sitä kautta saimme hyödyllisiä aineistovinkkejä.

Alussa meille oli hieman epäselvää, millainen esitteestä haluttiin tulevan. Saimme vapaat kädet toimeksiantajalta, mutta emme osanneet lähteä viemään projektia selkeästi johonkin suuntaan. Aineiston hankinnan myötä alkoi hiljalleen vahvistua ymmärrys siitä, mistä oli kyse ja mikä tieto saattaisi olla oleellista ottaa esitteen aineistoksi. Toimeksiantajalta alkoi myös tulla ideoita prosessin edetessä ja heillä oli vahvoja mielipiteitä siitä, mitä esite tulisi sisältää. Tämä helpotti myös meidän työtämme, sillä halusimme, että esite tulisi olemaan mieleinen niin

toimeksiantajalle, meille ja samalla vastaamaan työelämän ja kohderyhmän, uusien isien, tarpeita.

Opinnäytetyö tehtiin nopealla aikataululla, huomioiden että loppuraportin lisäksi meillä oli tehtävänä uuden esitteen tuottaminen. Sitoutuminen pitkänaikavälin työskentelyyn vaati molemmilta ponnisteluja, sillä limittäin opinnäytetyöprosessin kanssa molemmat opiskelivat ja kävivät töissä. Pysyimme kuitenkin tavoiteaikataulussa, mutta se vaati oman ajankäytön tarkkaa suunnittelua. Google Driven käyttäminen antoi meille mahdollisuuden kirjoittaa internetissä yhtä aikaa samalle kirjoitusalueelle, mikä helpotti aikataulujen yhteensovittamista. Toiminnallisessa opinnäytetyössä koimme olevan hyvänä puolena sen, että teoriaosuuden lisäksi pääsimme välillä käsiksi johonkin konkreettiseen tekemiseen.

Opinnäytetyön loppuvaiheessa huomasimme, että kirjoitusprosessi olisi pitänyt aloittaa aiemmin, koska esitteen valmiiksi saaminen vei enemmän aikaa kuin olimme ajatelleet. Esite oli graafikon käsissä pidempään kuin olimme suunnitelleet, sillä emme päässeet hänen kanssaan riittävän nopeasti haluttuun lopputulokseen. Graafikolla oli vahva Lahden Ammattikorkeakoulun tyyli esitteen taitossa, mitä ei saanut meidän esitteessä näkyä. Halutun lopputuloksen aikaansaaminen vaatii tiiviin yhteistyön ja tarkkojen ohjeistusten antamista.

Opinnäytetyömme ei olisi valmistunut ilman toimeksiantajan tukea. Vapaudu isyyteen – esite valmistui hyvässä yhteistyössä Isänä työelämässä – projektin projektipäällikön ja projektisuunnittelijan kanssa. Pystyimme jakamaan heidän kanssaan ajatuksia tulevasta esitteestä sekä saimme heiltä arvokkaita tietoja ja vinkkejä esitteen rakentamiseen. Asiantuntijaraati oli myös tärkeässä roolissa esitteen tekemisessä. Asiantuntijaraadilta saimme rakentavaa palautetta sekä kannustusta prosessin loppuun viemiseksi. Heidän avullaan saimme tehtyä esitteestä sellaisen, että se on luotettava työväline ammattilaisten käyttöön.

Opinnäytetyön työelämlähtöisyys ja valmiin tuotoksen siirtyminen työelämän käyttöön oli tärkein prosessia eteenpäin vievä tekijä. Opinnäytetyöprosessin edetessä saimme työelämästä palautetta, jonka mukaan esite koettiin

ajankohtaiseksi ja hyödylliseksi. Esitteen tuottaminen ja loppuraportin kirjoittaminen antoivat meille paljon teoreettista erityisosaamista isyydestä. Työelämän kokemusta kertyi työskentelystä sidosverkostojen ja toimeksiantajan kanssa. Saimme myös todella paljon kokemusta esitteen tuottamisen koko prosessista. Esitteen tekeminen oli meille mielekäs ja uusi kokemus, jota voimme varmasti hyödyntää vielä myöhemmin työelämässä.

Olemme tyytyväisiä opinnäytetyönä tehtyyn esitteeseen ja sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Esitteen tarkoituksena on houkutella ensi kertaa isäksi tulevia pohtimaan tulevaa isyyttään. Kerätyn palautteen avulla välittyi kuva siitä että kohderyhmässä oli herännyt erilaisia ajatusprosesseja. Toivomme tämän otoksen peilaavan laajemman kohderyhmän mielikuvia. Saimme kerättyä esitteeseen työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen sekä isyyden teemoja, kuten tavoitteena olikin. Vaikka esite ei ole niin informatiivinen kuin olimme aluksi suunnitelleet, olemme tyytyväisiä sen isyyttä voimaannuttavaan ja tukevaan sisältökokonaisuuteen. Tarkoituksena on tukea tulevia isiä isäksi tulemisen kasvuprosesseissa. Tätä emme pysty arvioimaan vielä, mutta koemme, että esitteestä löytyy näitä aineksia. Olemme saavuttaneet tavoitteen tehdä työväline ammattilaisten käyttöön. Se, miten sitä käytetään, jää ammattilaisten vastuulle.

9 POHDINTA

Valitsimme opinnäytetyöaiheeksemme isyyden yhteensovittamisen työ- ja perhe-elämässä. Aihe herätti kiinnostuksemme, koska isyyden käsittely ammattilaisen näkökulmasta oli meille vielä vierasta, mutta aihe sinänsä todella ajankohtainen. Tulevina ammattilaisina saimme uudenlaista isä- näkökulmaa varhaiskasvatukseen lapsen kehityksen kannalta. Sosionomi (AMK) törmää laajalla työkentällään erilaisiin isiin. Pohdimme, että isyyden huomioiminen ammattilaisen näkökulmasta antaa vahvuutta myös isien omaan arvostukseen isyydestään. Jos isyys huomioidaan ammattilaisten keskuudessa, se voimaannuttaa isän roolia tasavertaisena vanhempana myös perheessä.

Opinnäytetyöprosessin myötä isyyden käsitys hahmottui meille aivan uudella tavalla. Isäksi kasvetaan siinä missä äidiksi eikä siihen kasvaminen ole yksiselitteinen tapahtumaketju. Isyys tuntuu jäävän äitiyden varjoon, vaikka miehet kokevat samanlaisia tunteiden vaihteluita lapsen odotuksen ja syntymän aikoihin. Tekemämme työ antoi meille ymmärryksen siitä, miten tärkeää on huomioida miehet neuvoloissa ja perhevalmennuksissa äidin kanssa tasavertaisina vanhempina. Isyyden huomiointi on lapsen edun mukaista, mutta samalla myös tärkeää miehelle isän roolin rakentamisessa ja sisäistämisessä.

Opinnäytetyömme on yksi tapa isyyden tukemiseen, mutta yhä erilaisempia tapoja kaivataan, jotta jokainen isäksi tuleva kokisi saavansa tukea isyyteensä. Tekemämme opinnäytetyö ja sen tuotos, esite, eivät välttämättä puhuttele kaikkia isiä. Olemme tietoisesti pysyneet hyvin neutraalilla linjalla, jolloin esite tavoittaa valtaosan isistä, mutta ei kuitenkaan välttämättä puhuttele sellaisia isiä joiden elämäntilanne on selkeästi tavanomaisesta poikkeava. Esitteestä saamamme palaute tukee käsitystämme siitä, että on täysin mahdotonta tuottaa absoluuttisen neutraalia, kaikille sopivaa esitettä. Näkisimme, että tällaiselle ”erilaiset isät” huomioivalle esitteelle voisi olla kysyntää, ja että siinä olisi potentiaalia seuraavia toiminnallista opinnäytetyötä tekeviä varten.

Esitteen tekeminen itsessään oli meille suuri prosessi. Esitteen tuottaminen isille oli haastavaa, sillä olihan tekijöinä kaksi lapsetonta naisopiskelijaa. Tekijöillä ei

siis ollut henkilökohtaista kokemusta vanhemmuudesta, puhumattakaan isyydestä. Jouduimme useasti miettimään, miten esitteeseen saataisiin miehiä puhutteleva sävy ja miten äiti saataisiin häivytettyä käsiteltävistä asioista taka-alalle. Halusimme esitteessä näkyvän voimakkaasti isyyden kokemuksen ja isyyden arvostuksen korostamisen. Kokemuksemme on, että onnistuimme tehtävässä varsin hyvin. Pohdimme, että jos esitteen olisi tehnyt isä, olisivatko esitteeseen nousseet näkökulmat perustuneet liian vahvasti isän omaan kokemukseen aiheesta. Esitteestä olisi tällöin voinut tulla liian subjektiivinen näkemys. Toisaalta on muistettava, että myös meillä on omat isä-kokemuksemme omista isäsuhteista.

Emme aliarvioineet kykyjämme ottaessamme haasteen vastaan tehdä esite ensi kertaa isäksi tuleville. Avoimen keskustelun ja reflektoinnin kautta olemme rakentaneet opinnäytetyötä luotettavuudesta huolehtien, sosionomin näkökulmasta aiheita käsitellen, ja ottamalla huomioon ainoastaan isyyden ja isä-lapsi – suhteen kannalta oleelliset asiat. Tärkein luotettavuutta lisäävä tekijä on vahva tieto-taito toimeksiantajan puolelta. Saimme hyvin perusteltua palautetta siitä, mikä on realistista isä-näkökulmaa ja mikä ei. Toimeksiantajalta saimme tukea omille näkemyksille ja syvyyttä esitteen sisältöön. Toimeksiantajan valtakunnallinen vaikuttavuus on myös mahdollisuus saada opinnäytetyön tuotokselle näkyvyyttä. Opinnäytetyöprosessissa motivaatioinamme ovatkin olleet esitteen mahdollisuudet toimia ammattilaisten työvälineenä sekä valtakunnallinen vaikuttaminen isän roolin vahvistamiseen. Koemme, että kaikki isiin kohdistettu positiivinen huomio on merkittävää työtä jolla on kauaskantoiset vaikutukset.

LÄHTEET

Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus.

Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2012. Isien avuntarve on lisääntynyt: vinkkejä isille taskukoon isäkorteissa [viitattu 12.11.2012]. Saatavissa:

<https://ensijaturvakotienliitto-fi.directo.fi/liitto/tiedotteet/?x1564214=3512347>.

Gerhardt, S. 2007. Rakkaus ratkaisee: varhaisen vuorovaikutuksen merkitys aivojen kehittymiselle. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heiskanen, L. 2011. Synnytyksen jälkeistä masennusta myös miehillä.

Väestöliitto [viitattu 20.11.2012]. Saatavissa:

<http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/?x17665=974888>.

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat: hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juusola, M. 2011. Vahvaksi rakastetut lapset. 1.painos. Keuruu: Otava.

Jämsä, J. 2010. Miesten synnytyksen jälkeinen masennus. Teoksessa Jämsä, J. (toim.) & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 60-73.

Jämsä, J. 2010. Millaista on isän rakkaus? Teoksessa Jämsä, J. (toim.) & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 30.

Kalland, M. 2011. Tuula Tamminen: lapsen ja lapsuuden puolestapuhuja.

Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 287–289.

Kansaneläkelaitos. 2012a. Isän vapaat [viitattu 22.11.2012]. Saatavissa:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/020312130402HL?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos. 2012b. Vanhempainvapaa äidille tai isälle [viitattu 22.11.2012]. Saatavissa:
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/020103135411MH?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos. 2012c. Vanhempainvapaan jälkeen [viitattu 27.11.2012]. Saatavissa:
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/020312131619HL?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos. 2012d. Jos lapsi sairastuu [viitattu 27.11.2012]. Saatavissa:
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/170701142601EH?OpenDocument&navtdid=111209121727AK>.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Kilpiä, J. 2006. Mies kriisissä: isyys kriisissä. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 36. Sanasta miestä: kokemuksia miesten kriisityöstä. Helsinki: Pekan Offset Oy, 26-27, 30.

Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa Perhe-elämän paletti: vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 126-131.

Kivimäki, R. 2003. Perhe tuli työelämään. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. Perhe Murroksessa. Helsinki: Gaudeamus, 186-201.

Kokko, A. 2012. Mitä on perheystävällinen työkuultuuri?. Väestöliitto [viitattu 4.12.2012]. Saatavissa:
http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/uutta_parisuhdeista/kuukauden_kolumni2/?x217689=1902161.

Lahden Ammattikorkeakoulu. 2013a. Isänä työelämässä –projekti esittely [viitattu 28.03.2013]. Saatavissa:

<http://www.lamk.fi/isanatyoelamassa/esittely/Documents/isana-tyoelamassa-projektiesite-syky-2012.pdf>.

Lahden Ammattikorkeakoulu. 2013b. Isänä työelämässä –projekti yhteistyö [viitattu 28.03.2013]. Saatavissa:
<http://www.lamk.fi/isanatyoelamassa/yhteistyo/Sivut/default.aspx>.

Laitinen, K. 2007. Vanhempien kokemuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta pikkulapsiperheiden arjessa. Jyväskylän yliopisto, Varhaiskasvatuksen laitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma.

Launonen, K. 2007. Vuorovaikutus: kehitys, riskit ja tukeminen kuntoutuksen keinoin. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Meristö, T., Molarius, R., Leppimäki, S., Laitinen, J. & Tuohimaa, H. 2007. Laadukas SWOT: työkalu pk-yrityksen innovaatiovetoisen tulevaisuuden menestyksen turvaamiseksi. Turku: Corporate Foresight Group CoFi/ Åbo Akademi [viitattu 3.12.2012]. Saatavissa:
http://virtual.vtt.fi/virtual/proj3/innorisk/LAADUKAS_SWOT.pdf.

Moisio, E. 2010. Perheen ja työn yhteensovittaminen. Teoksessa Halko M-L., Mikkola, A., Ruuskanen, O-P. Naiset, miehet ja talous. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, Oy yliopistokustannus. 180-193.

Mykkänen, J. 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto [viitattu 12.11.2012]. Saatavissa:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22712/9789513938024.pdf?sequence=1>.

Mäntymaa, M. & Puura, K. 2011. Varhainen vuorovaikutus ja aivojen kehitys. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 17–27.

Nieminen, K. (toim.) 2012. Työpaikan lait ja työsuhteopas 2012. 10.painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Piensoho, T. 2006. Perheestä voimaa työhön -työstä voimaa kotiin: työssäkäyvien kokemuksia työn ja perheen tasapainosta. Oppimisverkostot työn ja perheen tasapainon rakentajina -hanke. Julkaisuja 1/2006. Helsinki: Yliopistopaino.

Punamäki, R-L. 2011. Vanhemmuuteen siirtyminen: raskausajan ja ensimmäisen vuoden kiintymyssuhteet. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 95-114.

Puolimatka, T. 2004. Kasvatus, arvot ja tunteet. Helsinki: Tammi.

Ribbens McCarthy, J. & Edwards, R. 2011. Key Concepts in family studies. London: Sage.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell Oy.

Ruuskanen, O-P. 2010. Kulutuksen, ajan ja hyvinvoinnin jakautuminen perheessä. Teoksessa Halko M-L., Mikkola, A., Ruuskanen, O-P. Naiset, miehet ja talous. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, Oy yliopistokustannus, 71-85.

Silvén, M. (toim.) 2010. Varhaiset ihmissuhteet: polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva kustannus oy.

Sinkkonen, J. 2003. Lapsen varhainen isäsuhde. Teoksessa Niemelä, P., Siltala, P. & Tamminen, T. Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: WSOY. 261-264.

Sinkkonen, J. 2012a. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2012b. Lapsen puolesta. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. 2008. 2. painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012a. Isälle korvamerkitty vapaa pitenemässä [viitattu 27.11.2012]. Saatavissa: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1825661#fi>.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012b. Perhevapaat vanhemmille lastenhoitoon [viitattu 22.11.2012]. Saatavissa: http://www.stm.fi/lapset/palvelut_perheille/perhevapaat.

Tekijänoikeuslaki 404/1961 [viitattu 10.3.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>.

Virtanen, J. 2004. Kokonainen Mies. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Väestöliitto. 2012. Perheystävällinen työpaikka [viitattu 4.12.2012]. Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/perhetutkimus/perheystavallinen-tyopaikka/.

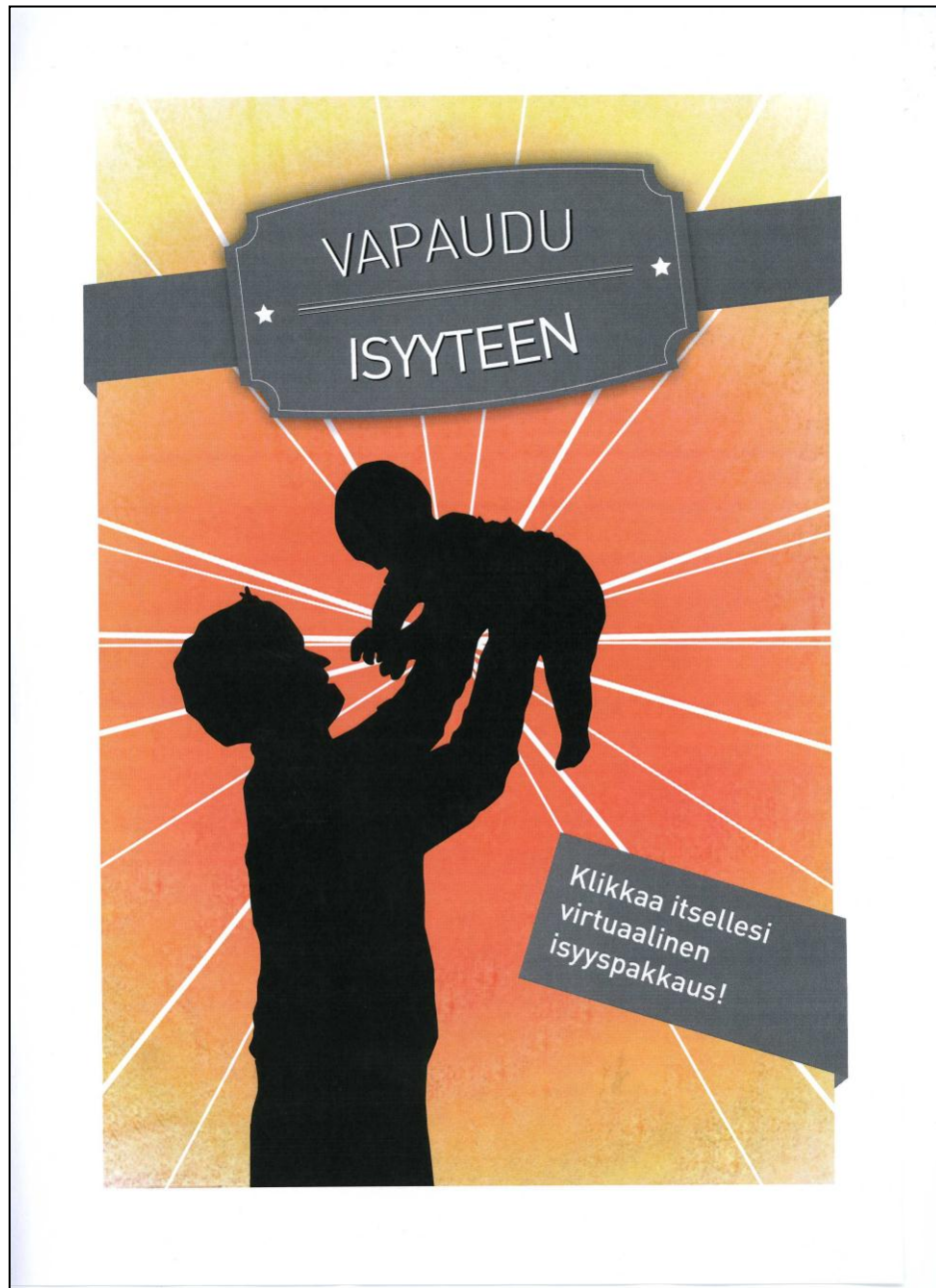
Wellcome trust. 2012. Child`s behaviour linked to father-infant interactions, study shows [viitattu 9.4.2013]. Saatavissa: <http://www.wellcome.ac.uk/News/Media-office/Press-releases/2012/WTVM055927.htm>.

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry. 2009. Hoitovapaat: väline työn ja perhe-elämän yhdistämiseen [viitattu 27.11.2012]. Saatavissa: <http://www.uralehti.fi/artikkelit/hoitovapaat-v-line-ty-n-ja-perhe-el-m-n-yhdist-miseen>.

LIITTEET

- LIITE 1. Vapaudu isyyteen – esite
- LIITE 2. Esitteen rakentaminen
- LIITE 3. Esitteen raakaversio
- LIITE 4. Palautelomake
- LIITE 5. Toimeksiantajan palaute
- LIITE 6. Swot-analyysi
- LIITE 7. Opinnäytetyön aikataulu

LIITE 1. Vapaudu isyyteen -esite

LIITE 1.

Onneksi olkoon odottava isä!

Missä olit kun kuultit että sinusta tulee isä?
Mitä toiveita / odotuksia / haaveita / pelkoja sinulla on lapseen liittyen?
Millainen isä haluat olla?
Tiedätkö mitkä perhevapaat ovat sinulle mahdollisia?

Isäksi tuleminen tuntuu joskus haasteelliselta.
Uusi perheenjäsen tuo uusia vastuualueita.
Jakamalla vastuut tasapuolisesti äidin kanssa ja hyödyntämällä perhevapaita saatte arkeen sujuvuutta ja joustavuutta.
Alku vastasyntyneen lapsen kanssa herättää erilaisia tunteita.
Isäksi tuleminen on suuri muutos.
Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa olla hyvä isä vaan voit luoda oman tapasi olla sellainen.

Pieni lapsi tuo tullessaan paljon uutta ja jännittävää elämään.
Saat huomata että lapsen kasvu ja kehitys jaksavat hämmästyttää sinua päivittäin.
Pienet kädet kurkottelevat kohti sinun kasvojasi jo pian syntymän jälkeen.
Pieni lapsi seuraa touhujasi tarkkaavaisesti. Ole läsnä lapsellesi ja muista, että isän ja lapsen välinen suhde on ainutkertainen.

Vapaudu isyyteen,
nauti isyydestäsi olemalla osa lapsesi kasvua ja kehitystä!

LIITE 1.

Hei, musta
tulee iskä!

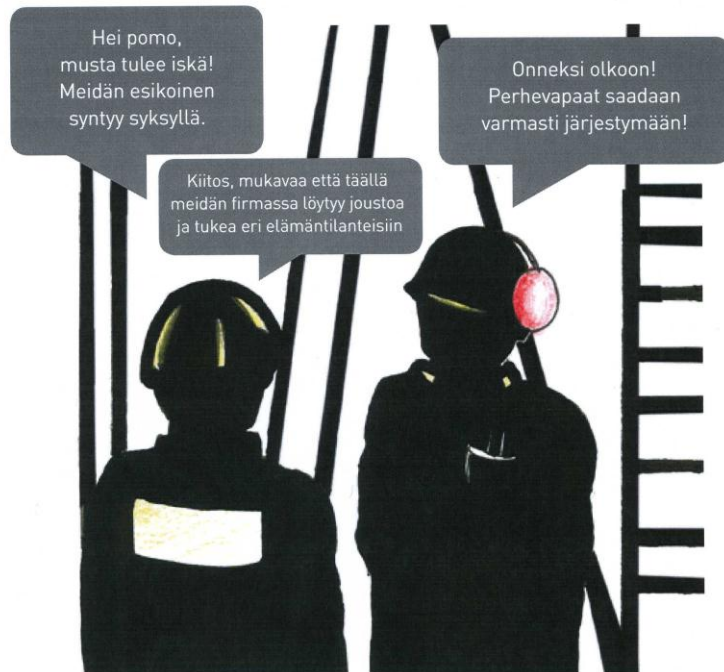
*Millainen isä
minusta mahtaa
tulla?*

Keskustelkaa jo raskauden aikana lapsen
saamisen peloista ja odotuksista.

Tukekaa toinen toisianne. Vaikka äiti kantaa lasta raskauden ajan,
tämä on myös sinulle aikaa valmistautua tulevaan isyyteen.

Neuvolakäynnit ja perhevalmennus ovat myös, isä, sinua varten.

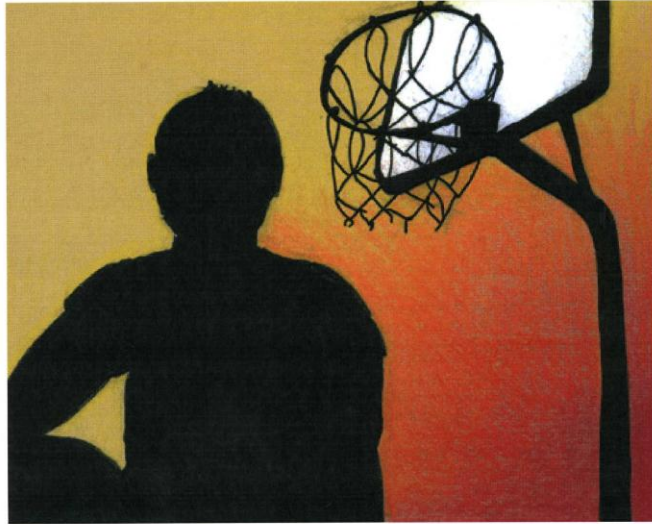
LIITE 1.

- > Millainen sinun työpaikkasi on?
- > Onko työpaikallasi isiä tai odottavia isiä?
- > Miten tieto tulevasta vauvasta otettiin vastaan?
- > Koetko, että elämäntilanteesi huomioidaan?
- > Kannustetaanko sinua perhevapaiden käyttämiseen?
- > Onko sinulla mahdollisuus perhesyistä johtuviin äkillisiin poissaoloihin?
- > Huomioiko työpaikkasi tasapuolisesti äidit ja isät?
- > Mitkä ovat työpaikkasi käytänteet työn ja perheen yhteensovittamisessa?

Tasapaino työ- ja perhe-elämän välillä
voimaannuttaa kuormittamisen sijasta!

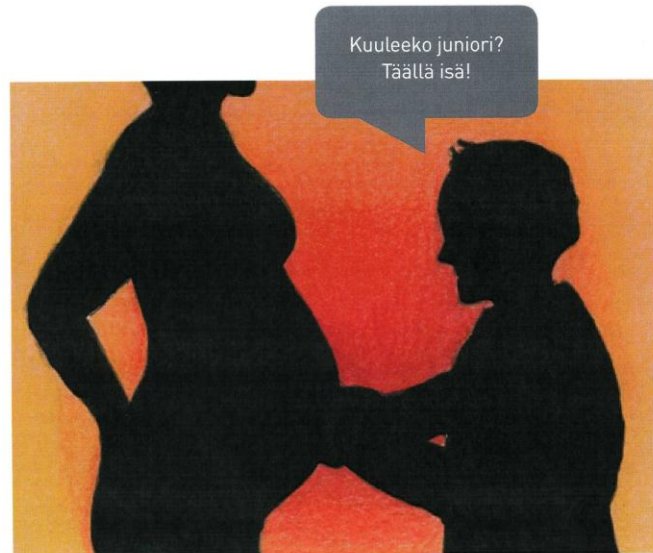
LIITE 1.

- > Antakaa toisillenne omaa aikaa.
- > Jakakaa hoitovastuuta lapsestanne, jaksatte molemmat paremmin arjen haasteita.
- > Lapsesi tarvitsee hyvinvoivat vanhemmat!
- > Muistakaa pitää itsestänne huolta sillä lapsenne aistii tunteenne ja heijastaa niitä.
- > Millaista kuvittelet tulevan vauva-ajan olevan?
- > Mistä saat voimia arkeen?
- > Oletko keskustellut odottavan äidin kanssa vauva-arjesta / harrastuksista / oman ajan merkityksestä?
- > Kenen kanssa voit keskustella isyydestäsi jo odotusaikana?

Kun voit hyvin, luot ympärillesi hyvinvointia.

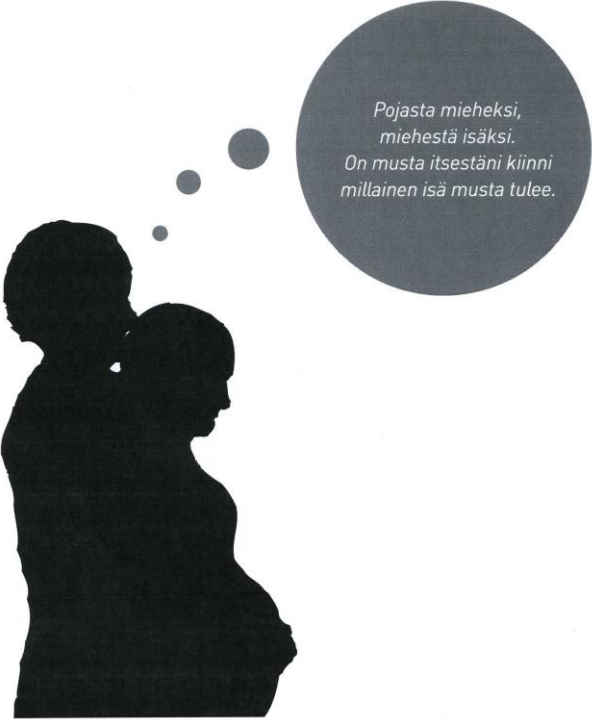
LIITE 1.

- > Isä-lapsi -suhde alkaa jo odotusaikana.
- > Millaisen roolin sinä näet itselläsi lapsen kasvussa ja kehityksessä?
- > Perheenelättäjä ja osallistuva isä?
- > Mitä sinä saat isänä lapsesi kanssa viettämästäsi ajasta?
- > Äidin ja isän tapa olla lapsen kanssa on erilainen, lapsi kaipaa molempia.
- > Lapsesi on syntymästään asti valmis vuorovaikutukseen.
- > Vuorovaikutuksen kautta lapsesi oppii hahmottamaan ympäröivää maailmaa.
- > Huomio lapsesi ja tulkitse hänen viestejään, vuorovaikutus antaa lapsellesi kuvan siitä että hän on tärkeä ja voi luottaa sinuun.
- > Täydellistä vuorovaikutusta ei ole olemassa, tarpeeksi hyvä riittää.

Sinä olet paras isä lapsellesi!

LIITE 1.

*Pojasta mieheksi,
miehestä isäksi.
On musta itsestäni kiinni
millainen isä musta tulee.*

Isäksi tuleminen on matka tuntemattomaan.
Tunteiden pukeminen sanoiksi ja keskustelu
antavat rohkeutta kasvaa isäksi!

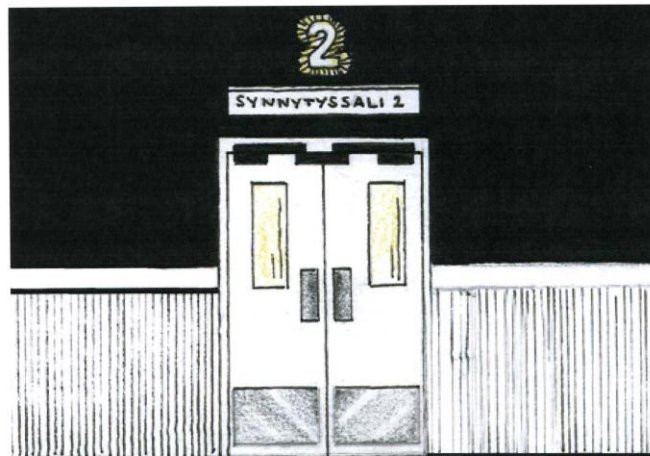
- > Olenko valmis isäksi?
- > Haluanko olla sellainen isä kuin isäni oli minulle?
- > Onko meillä varaa lapsen elättämiseen?
- > Miten elämäni tulee muuttumaan?

LIITE 1.

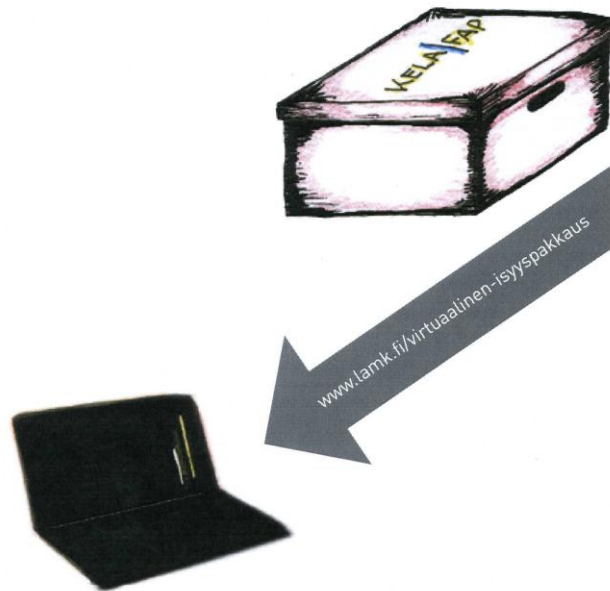

"Elämä on täynnä suuria ihmeitä sille,
joka on valmis ottamaan niitä vastaan"

– Muumipappa ja meri, Tove Jansson (1965)

LIITE 1.

Klikkaa itsellesi virtuaalinen isyspakkaus!

Virtuaalisesta isyspakkauksesta löydät mm.

- > Tietoa perhevapaista ja Kelan etuuksista
- > Välineitä työpaikan isämyönteisyyden vahvistamiseen
- > Isä-blogeja
- > Isien keskustelupalstoja
- > Videoita vanhemmille
- > Parisuhde -asiaa

LIITE 1.

www.lamk.fi/virtuaalinen-isyyspakkaus

ISÄNÄ TYÖELÄMÄSSÄ

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

MIESSAKIT RY

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Isänä työelämässä –projektin Vapaudu isyyteen –flyeri.

Tekijät: sosionomiopiskelijat Terhi Kangosjärvi, Henni Pennanen

Kuvitus: Henni Pennanen

Taitto: Viestintä- ja markkinointipalvelut

LIITE 2. Esitteen rakentaminen.

LIITE 3. Esitteen raakaversio.

Lapsesi tarvitsee sinua isä!

Leiväkantajasta osallistuvaksi isäksi!

- Älä takerru ajatukseen perheenelättäjästä vaan nauti isyydestäsi olemalla oikeasti osana lapsen kasvua ja kehitystä.
- Lapsen hyvinvointi on läsnäolostasi riippuvaista

Kiintymyssuhteet

- 1,5-vuotias lapsi voi luoda 2-3 merkittävää kiintymyssuhdetta
- Vierastamisreaktio on merkki siitä, että lapsi ei hyväksy ketä tahansa hoitajakseen
- Lapsen perustarpeiden tyydyttäminen luo pohjaa kiintymyssuhteelle
- Osallistu lapsen hoitoon kokonaisvaltaisesti lapsen syntymästä lähtien,
- hoitotilanteissa opitte tuntemaan toisenne!

Varhainen vuorovaikutus

- Lapsi on syntymästään asti valmis vuorovaikutukseen
- Varhainen vuorovaikutus tarkoittaa kaikkea sinun ja lapsesi välistä vuorovaikutusta lapsesi ensimmäisinä vuosina
- Vuorovaikutuksen kautta lapsi oppii hahmottamaan ympäröivää maailmaa yhä suurempina kokonaisuuksina
- Huomio lapsi ja tulkitse hänen viestejään mahdollisimman oikein
- Vuorovaikutus antaa lapselle kuvan siitä että hän on tärkeä ja voi luottaa sinuun.
- Täydellistä vuorovaikutusta ei ole olemassakaan, tarpeeksi hyvä riittää!

Isän merkitys lapselle

- Äidin ja isän tapa olla lapsen kanssa on erilainen, lapsi kaipaa molempia
- Äidin hoiva on usein sanallista, rauhallista ja hellää, kun taas isän hoiva voi olla nopeatempoisempaa, fyysisempää ja jännittävämpää

Juuri sinä olet paras isä lapsellesi!

Lisätietoa isyydestä Ensi- ja turvakotien liiton internetsivuilta:
<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/miesten-auttaminen/isakortit/>

LIITE 3.

Ole tietoinen etuukistasi!

Uudistunut isyysvapaa

- Tarkoitettu vain sinulle!
- Käytettävä ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta
- Kesto korkeintaan 54 arkipäivää, joiden ajalta saat ansiosidonnaista isyyspäivärahaa
- Voit hyödyntää kokonaisuudessaan vaikka et osallistuisi vanhempainvapaiden käyttöön
- Ei lyhennä muita vapaita
- Voit käyttää osan vapaasta yhtä aikaa äidin kanssa

Vanhempainvapaa

- Lapsesi ollessa kolmesta yhdeksään kuukautinen, sinä tai äiti voitte jäädä äitiysvapaan jälkeen vanhempainvapaalle
- Kesto on 158 arkipäivää
- Myös vanhempainvapaan ajalta maksetaan ansiosidonnaista päivärahaa. Vanhempainrahaa maksetaan noin puoli vuotta.
- Voitte jakaa vanhempainvapaan keskenänne äidin kanssa
- Jos teette osa-aikatyötä, voitte pitää vanhempainvapaata samanaikaisesti

Lapsilisä

- Kela maksaa lapsen syntymästä siihen asti että lapsi täyttää 17 vuotta
- Pääsääntöisesti maksetaan sille vanhemmalle jonka luona lapsi asuu
- Maksetaan jokaisesta lapsesta
- Määrä riippuvainen lasten lukumäärästä (2. lapsesta saa enemmän kuin 1. lapsesta ja niin edelleen)
- Saat yksinhuoltajakorotuksen jos olet yksinhuoltaja etkä ole naimisissa tai avoliitossa

Kokoaikainen hoitovapaa

- Voit jäädä kotiin hoitamaan korkeintaan kolmevuotiaa lasta
- Kela maksaa sinulle korvauksen jos asut lapsen kanssa samassa taloudessa
- Kotihoidon tuki = hoitoraha, joka ei ole ansiosidonnainen + hoitolisä, johon vaikuttaa perheen tulot
- Ilmoita yli 12 vuorokautta kestävästä hoitovapaasta työnantajalle vähintään kahta kuukautta aiemmin!
- Voit pitää hoitovapaan enintään kahdessa osassa, vähintään kuukauden kerrallaan ellette työnantajan kanssa sovi toisin

Osittainen hoitovapaa

- Lapsen hoidon järjestämisen vuoksi olet ainoastaan osa-aikaisesti töissä
- Työnantajalla on velvollisuus myöntää sinulle osittaista hoitovapaata
- Jollei hän pysty esittämään että siitä koituisi työpaikalle kohtuuttomasti haittaa joita ei voida välttää muilla kohtuullisilla järjestelyillä
- Jos olet ollut saman työnantajan alaisena viimeisen 12 kuukauden aikana vähintään 6 kuukautta
- Ilmoita osittaisen hoitovapaan pitämisestä työnantajalle vähintään kahta kuukautta aiemmin

Tilapäinen hoitovapaa

- Alle 10-vuotias lapsesi sairastuu äkillisesti ja sinun on hänen hoitonsa järjestämisen vuoksi oltava pois töistä

LIITE 3.

- Oikeuttaa olemaan korkeintaan 4 päivää palkattomasti pois töistä
- Työpaikkasi saattaa maksaa palkan 1-3 päivän ajalta mutta se ei ole pakollista
- Sinun ei tarvitse asua lapsesi kanssa samassa taloudessa pitääksesi tilapäistä hoitovapaata!

Keskustelkaa yhdessä äidin kanssa siitä, miten jaatte etuudet teidän elämäntilanteeseenne sopivimmalla tavalla. Tartu mahdollisuuksiin!

Lisätietoja etuuksista Kelan sivuilta: <http://www.kela.fi/lapsiperheet>

Isyys voi tuntua haasteelliselta

Isyys pelottaa

- Olenko valmis isäksi?
- Haluanko olla sellainen isä kuin isäni oli minulle?
- Onko meillä varaa lapsen elättämiseen?
- Koko elämäni tulee muuttumaan

Isäksi tuleminen on hyppy tuntemattomaan. Tunteiden pukeminen sanoiksi ja pelkojen käsittely antavat rohkeutta kasvaa isäksi!

Masentuminen

- Puolustautumisreaktio sellaisia tunteita kohtaan joita ei osaa käsitellä
- Isän masentuminen ei ole harvinaista, mutta voi jäädä masennuksen oireiden varjoon
- Masentuminen voi näyttäytyä esimerkiksi:
  - Päihteiden runsaana käyttönä
  - Ylenpalttisenä työntekona
  - Aggressiivisuutena
  - Stressiherkkyytenä
- Hae apua masentumiseen

Hae apua ajoissa

- Perhepalvelut kuten neuvola ovat myös sinua varten
- Uskalla kysyä ja osallistua tasavertaisena vanhempana
- Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä Väestöliitto tarjoavat sinulle apua arjen pienistä tilanteista aina akuutteihin kriiseihin
- Apua saat puhelimitse, internetistä ja henkilökohtaisesti perhepalveluissa

Lapsi tarvitsee hyvinvoivan isän! Muista pitää itsestäsi huolta sillä lapsi aistii tunteesi ja heijastaa niitä

Lisää tukea isyyden haasteisiin:

<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/miesten-auttaminen/>

<http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/palvelut/puhelinneuvonta/>

<http://vanhemmat.mll.fi/vpn.php?dir=/vpn>

LIITE 3.

Isyys voimavarana

Ole omanlaisesi isä!

- Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa olla hyvä isä vaan voit luoda oman tapasi olla sellainen
- Isäksi ei opita vaan sellaiseksi kasvetaan

Sinulla on merkitystä!

- Lapsi tarvitsee juuri sinua

Olet ainutkertainen!

- Lapsi rakastaa juuri sinua
- Koet rakkautta jota et voi muuten kokea

"Elämä on täynnä suuria ihmeitä sille, joka on valmis ottamaan niitä vastaan" -Tove Jansson, Muumipappa

LIITE 4. Palautelomake.

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

ISÄNÄ TYÖELÄMÄSSÄ

Palautelomake Vapaudu isyyteen – esitteen arviointiin

Hei uusi isä!

Olemme tehneet esitteen työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ensi kertaa isäksi tuleville osana opinnäytetyötämme. Esite annetaan toimeksiantajan, Isänä työelämässä -projektin, käyttöön ja sen käyttö- ja muokkausoikeudet menevät Sosiaali- ja terveysministeriölle. Esitettä tullaan jakamaan Isänä työelämässä -projektin kautta valtakunnallisesti muun muassa neuvoloissa. Esitteestä tehdään myös PDF-versio internettiin, jotta se saavuttaisi mahdollisimman monia ensimmäistä kertaa isäksi tulevia.

Esitteen tarkoituksena on houkutella ensi kertaa isäksi tulevia pohtimaan tulevaa isyyttään sekä ohjata heitä lisätiedon äärelle. Esitteessä käsitellään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen sekä isyyden teemoja. Esitteestä ei ole tarkoitus löytää valmiita vastauksia vaan sen tarkoituksena on tukea tulevia isiä isäksi tulemisen kasvuprosesseissa. Esite antaa tulevien vanhempien kanssa työskenteleville ammattilaisille syyn huomioida äidin lisäksi myös isän.

Toivomme että voisitte kommentoida esitettämme lyhyesti vastaamalla laatimiimme kahdeksaan vastausruudukkoon. Voitte vastata vapaamuotoisesti esimerkiksi ranskalaisinviivoin.

Vastaukset käsitellään nimettöminä. Tietoja käytetään opinnäytetyön arvioinnissa. Vastaathan mahdollisimman rehellisesti, näin hyödynnemme vastauksestasi parhaiten.

Kiitos vaivannäöstäsi ja hyvää kevään jatkoa!

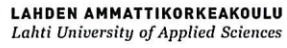
Henni Pennanen ja Terhi Kangosjärvi
Lahden Ammattikorkeakoulu
Sosionomi, sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

ISÄNÄ TYÖELÄMÄSSÄ

Tässä vastaustaulukossa käsitellään esitteen ulkonäköä (Kuvat, värimailma, koko, graafinen yleisilme jne.). Vastaathan jokaiseen kohtaan.

Mistä pidin...	Mistä en pitänyt...
Mitä olisin kaivannut lisää...	Parhaiten mieleeni jäi...

Tässä vastaustaulukossa käsitellään esitteen ulkonäköä (Kuvat, värimaailma, koko, graafinen yleisilme jne.). Vastaathan jokaiseen kohtaan.

Mistä pidin...	Mistä en pitänyt...
Mitä olisin kaivannut lisää...	Parhaiten mieleeni jäi...

LIITE 4.

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

ISÄNÄ TYÖELÄMÄSSÄ

Tässä vastaustaulukossa käsitellään esitteen sisältöä (asiasisältö, käsittelemistavat, tiedon määrä, jne.). Vastaathan jokaiseen kohtaan.

Mistä pidin...	Mistä en pitänyt...
Mitä olisin kaivannut lisää...	Parhaiten mieleeni jäi...

LIITE 5. Toimeksiantajan palaute.

Vapaudu isyyteen -flyeri Palaute opinnäyteyhteistyöstä Henni Pennasen ja Terhi Kangosjärven kanssa. 4.4.2013 /Markus Forsell ja Tiina Holappa-Lehtinen / Isänä työelämässä -projekti

Opiskelijat tarttuivat aiheeseen selvästi innoissaan tehtävästä oppaasta. Heitä kiinnosti tehdä jotain luovaa, jotain jossa saisi itse tuottaa sisältöä. Opiskelijoilla oli kunnianhimoinen valmistumisaikataulu, johon oppaan tekeminen aikataulutettiin.

Ensimmäisissä palaverissa opiskelijat ottivat aktiivisesti vastaan taustamateriaalia, projektihenkilöiden kommentteja, toiveita ja ideoita. Sisällön ja ulkoasun rakentaminen oli opiskelijoiden vastuulla. Ensimmäisten palaverien jälkeen opiskelijat työstivät itsenäisesti flaieria aika pitkälle. Tässä vaiheessa ideointi ja tiiviimpi yhteistyö hankkeen kanssa olisi ollut suotavaa, sillä hankkeen näkökulmasta keskeisiä valintoja oli opiskelijoilla mietittynä valmiiksi. Esimerkiksi keskeinen seikka, että toinen opiskelija piirtää itse kuvat, tuli hankkeelle yllätyksenä ja tämän asian tietäminen jo aiemmin olisi suunnannut hankkeen ideointia paremmin valittuun linjaan. Samoin oppaan nimen ideointia olisimme toivoneet yhteistyössä.

Itse muokkauspalaverit sujuivat yhteistyöhengessä – opiskelijoilla oli käsitys, että heidän asiantuntijuuttaan on se, että he kasaavat hankkeen ja asiantuntijaraadin ja oman taustatyön kautta tiiviin kokonaisuuden, jossa on selkeä tavoitteellinen linja. Opiskelijoiden ”omaa” sisältöä flaierissa on runsaasti, mikä kertoo heidän aktiivisuudestaan ja kyvystä hallita oman tulevan ammatin sisältöjä. Hyppy odottavan isän (asiakkaan) maailmaan ei ole kenellekään helppo. Tässä opiskelijat näkivät vaivaa ja kyselivät odottavilta isiltä ja pienten lasten isiltä ajatuksia ja kokemuksia.

Työelämässä tarvittavia taitoja, neuvottelukykyä, valmistautumista palaveriin, aikatauluissa pysymistä, argumentointia ja aukikirjaamista opiskelijat pääsivät harjoittelemaan todenteolla. Flaieri siirtyy painoon ajallaan ja opiskelijoiden ontoprosessi on ajallaan, eli kokonaisuudessaan opiskelijat ovat selviytyneet heille annetusta haasteesta hyvin.

On huomioitava, että normaalitilanteessa julkisen oppaan työryhmään kuuluu dosentteja, tohtoreita, työelämän arjen asiantuntijoita, kokemusasiantuntijoita ym. Tässä työssä opiskelijoilla oli hyvin vähän lähtötilannetta rajaavia ehtoja, kriteereitä ja sisällön tuoton suhteen päävastuu. Flaierista painetaan merkittävä painos ja sitä jaetaan valtakunnallisesti, myös pdf-muodossa. Tämä on amk-tasoiselle opinnäytetyölle kiitettävä saavutus ja osoitus opiskelijoiden valmiudesta työskennellä sosiaalialalla.

LIITE 4. Swot-analyysi.

<p>SISÄISET VAHVUUDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● motivaatio oppaan idointiin ja tekemiseen ● varhaiskasvatuksen tuntemus ● luovuus ● kunnianhimo ● lannistumattomuus ● yhteistyön toimivuus parina ● halu valmistua	<p>SISÄISET HEIKKOUEDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ei aikaisempaa tietoperustaa työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ● motivaatio opinnäytetyön teorian kirjoittamiseen ● sitoutuminen pitkänaikavälin työskentelyyn ● sisäisen motivaation löytyminen, ajankäytön hallinta
<p>ULKOISET MAHDOLLISUUDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toimeksiantaja ● tukea antavat sidosryhmät ● Google Driven mahdollistama yhtäaikainen kirjoittaminen ● opinnäytetyön valmistumisen myötä avautuvat työmahdollisuudet ● opinnäytetyön myötä meille tulee erityisosaamista ● opas tulee työelämänkäyttöön	<p>ULKOISET UHAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● yhteisen ajan löytyminen kirjoittamiselle ● lähdemateriaalin suuri määrä ● liian vapaat kädet suunnitelma vaiheessa ● nopea aikataulu ● oikeanlaisen materiaalin löytyminen ilman erillistä tutkimusta ● työn raja

LIITE 6. Opinnäytetyön aikataulu.

